

1980

zprávy

KRAJSKÉHO
VLASTIVĚDNÉHO
MUZEA
V OLOMOUCI

Číslo 204

KVĚTNOVÉ UDÁLOSTI V OBECNÍCH KRONIKÁCH OLOMOUCKÉHO OKRESU

(Příspěvek k 35. výročí osvobození Československa)

35. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou je příležitostí znovu si připomenout květnové události roku 1945 v našem regionu. Cílem našeho příspěvku je blíže seznámit veřejnost s průběhem osvobozování některých obcí dnešního olomouckého okresu tak, jak je líčí obecní kroniky.

Úvodem poznamenejme, že tím nedublujeme dosud vydané práce s touto tematikou, z nichž nejvýznamnější je publikace Zdeňka Konečného a Františka Mainuše s názvem Osvobození Severomoravského kraje ve světle kronik,¹ ale chceme přiblížit osvobozování dalších obcí, jimiž se autoři uvedené práce nezabývají. V knize je použito zápisů z kronik měst a obcí Droždína, Horky nad Moravou, Litovle, Šternberka, Tršic, Uničova a Velké Bystřice.

Nejdříve však ve zkratce charakterizujeme postup Rudé armády při osvobozování olomouckého okresu.² Olomoucko bylo osvobozováno ve dnech 4. až 9. května 1945 vojsky 4. ukrajinského frontu pod velením generála Jeremenka, která v druhé polovině dubna po skončení Ostravské operace pokračovala ve vítězném postupu. Část těchto vojsk osvobodila počátkem května Bruntálsko a Šternbersko. Od Šternberka pak pronikla k Olomouci, kterou po prudkých bojích osvobodila v noci ze 7. na 8. května. Při dalším postupu vojsk Rudé armády směrem na Prahu bylo dne 9. května osvobozeno Litovelsko a severozápadní část olomouckého okresu.

A nyní již přistupme k vlastním kronikářským zápisům, které nám přiblíží vzrušenou atmosféru posledních dnů 2. světové války. Téměř ve všech kronikách jsou poslední dny okupace a osvobození barvitě kronikáři popsány. Tyto zápisy, stejně jako vzpomínky pamětníků, představují cenné dokumenty o historických událostech května 1945.

Na základě úvahy o obsahu a kvalitě kronikářských záznamů citované dějinné etapy jsme vybrali části hodnotných zápisů z kronik obcí Domašova n/Bystř., Kožušán, Velkého Týnce a Nákla. Text jsme záměrně neupravovali, abychom zachovali autentičnost zápisů. Poznamenejme, že většina kronikářských záznamů, týkajících se okupace a osvobození, byla zapsána zpětně v prvních letech mírového života plného nových a náležitých úkolů, což si vyžádalo poměrnou stručnost zápisů.

Jako první z kronikářských záznamů, vztahujících se k osvobození našeho regionu, jsme vybrali úryvek z kroniky Domašova n/Bystř.³ Tato obec je první osvobozenou obcí našeho okresu. Je symbolické, že do něj vstoupily sovětské i naše vojenské jednotky společně. O těchto vzrušených dnech nám kronikář⁴ podává následující líčení:

„Koncem dubna 1945 po Hitlerově zbabělé sebevraždě se kapitulace Němců čekala každým dnem. Ale německé armády se snažily uniknout zajetí Rudou armádou a rychle postupovaly na západ. Tím se stal náš kraj dějištěm posledních bo-

ju mezi vítěznou Rudou armádou a prchající poraženou Hitlerovou armádou. Po porážce Němců u Opavy se dali Němci na ústup směrem k Olomouci, kde bylo zřízeno silně vybudované obranné pásmo. Rudá armáda postupovala na Olomouc přes Budišov n. Bud. a Dvorce na Moravě.

První její vojáci přišli do Domašova n/Bystř. 5. května 1945 ráno, aby dál pronásledovali ustupující Němce směrem na Bělkovice a Laštany, v kterýchžto obcích zaujali palebné postavení ke generálnímu útoku na pevnost Olomouc. S Rudou armádou přijela do Domašova n. Bystř. I. československá samostatná brigáda, jejímž velitelem byl major ing. Gregř, který zanechal v ochraně průmyslových podniků československou vojenskou posádku, jejímž velitelem byl ustanoven rotný Stanislav Červinka. Díky jemu a jeho posádce byl v Domašově n/Bystř. obnoven brzy normální život a průmyslové podniky byly zachráněny před zničením a dány v nejkratší době do provozu.“

Četné kroniky obsahují zápisy o perzekuci občanů, o obětech gestapa, o uvězněných a umučených. Vedle tragických událostí v Javoříčku a Zákřově zasluhuje zvláštní zmínky tzv. kožušanská tragédie. Zalistujeme-li v obecní kronice⁵, psané Rostislavem Pazderou⁶, můžeme číst tyto řádky:

„1. května se probil frontou od Klenovic sovětský tank, který dojel k pohostinství u Vlašaných čp. 19. Posádka tanku měla s sebou zajatce a byla radostně místními občany přivítána a pohoštěna. Mnozí němečtí vojáci, jakmile viděli prořížďející sovětský tank, odhazovali zbraně a zběsile utíkali do Olomouce. Tenýž den projel z Přerova do Olomouce vlak ozdoben čsl. vlajkami. Obě tyto události dávaly tušit bezprostřední blízkost fronty.

V Tážalech se podařilo zastavit nákladní auto se zbraněmi, kterých se muži zmocnili. Mnozí další občané si přinesli zbraně po uprchlých německých vojácích a všichni s ohromným nadšením měli snahu přispět k osvobození naší vlasti.

O těchto událostech a záměrech občanů se donesla zpráva na vojenské velitelství do Olomouce, které vyslalo obrněnou motorizovanou jednotku ke zlikvidování tohoto nebezpečí. Muži, kteří měli zbraně, byli nuceni před německou posilou se stáhnout. Asi 14 mužů ukrylo zbraně v rybníku a schovali se ve společném krytu, kde bylo více občanů včetně žen a dětí. Při prohlídce tohoto úkrytu německými vojáky bylo 14 mužů zatčeno a odvečeno do Olomouce.

Všichni byli brutálním způsobem zavražděni u pevnůstky na Nové Ulici, kde byla jejich těla 14. května 1945 nalezena a rodinnými příslušníky a dalšími občany identifikována.

Současně s nimi bylo nalezeno několik dalších obětí. Jak bylo zjištěno, šlo o občany z Brodku u Přerova, kteří byli rovněž 1. 5. 1945 zatčeni.

Dne 16. května byla jejich těla se všemi poctami uložena do společného hrobu na hřbitově v Charvátčech. Byla to nejsmutnější a nejtragičtější událost v historii obce. Pohřbu se zúčastnili všichni místní obyvatelé a veliké množství občanů ze širokého okolí. Celý smuteční akt vyzněl jako velká demonstrace proti německému fašismu, násilí a proti válce.

Ve snaze zpomalit vítězný postup RA a zanechat za sebou co největší škody, vyhodila německá Wehrmacht dne 8. května železniční most za školou. Výbuch byl tak silný, že několikametrová kolejnice dopadla až ke stodole zeměděle Josefa Skyvy čp. 8.

V noci z 8. na 9. května odtáhli Němci z vesnice a v 9 hodin ráno vítali naši občané vojáky Rudé armády. Radost všech z našeho osvobození byla nesmírná. Po 6 letech znovu volně zavlály československé prapory.

Radost a štěstí z nabytí svobody byla kalena vzpomínkou na válečnou daň, kterou naše obec zaplatila v II. světové válce 22 životy svých spoluobčanů.“

Jako další jsme zvolili kroniku Velkého Týnce a líčení osvobozovacích bojů, které se zde odehrály. Původní zápis v kronice, popisující kritické dny osvobození, byl neúplný a nevystihoval v potřebném rozsahu vývoj květnových událostí. Pamětník oněch bojů a nynější kronikář Lubomír Bečák⁷ zápis znovu poutavým

způsobem zpracoval a doplnil. Z kronikářského záznamu⁸ jsme vybrali následující ukázkou:

„Jaro v roce 1945 přišlo velmi brzy. Již v březnu započaly jarní práce, které se snad nikdy neprováděly s takovým zaujetím a pílí jako tentokrát. Každý byl skálopevně přesvědčen, že tuto úrodu bude sklízet již ve svobodné republice a na tom přece záleželo nejvíce.

V neděli 22. dubna byl poklidný sluneční jarní den. V odpoledních hodinách se z východu ozvalo souvislé temné dunění — první ohlas blížící se fronty. Na silnicích se začaly objevovat německé a maďarské zásobovací kolony.

Pohyb vojenských jednotek úměrně narůstal podle blížící se fronty. Jen ojediněle se objevilo ruské letadlo provádějící zřejmě průzkum. Teprve 4. května zaútočily 3 letky bojových letounů na maďarský trén, projíždějící vesnicí. Výsledek byl zničitelský. Více jak 50 % trénu bylo v troskách a zbytek těžce poškozen. Škody na budovách byly nepatrné. Z řad místního obyvatelstva byla těžce zraněna střepinou bomby paní M. Zbořilová. Ještě téhož dne svému zranění podlehl.

Od rána 5. května se silnice naplnily nepřetržitým proudem ustupující německé armády. Z počátku to byl ještě spořádaný a organizovaný pohyb, ale jak dny přibývaly, přecházel ústup v panický útěk.

6. května bylo možno mezi Němci pozorovat vzrušení. Tvořily se hloučky diskutujících vojáků, kterým důstojníci a poddůstojníci něco vysvětlovali. Odpoledne všechny jednotky ubytované v obci započaly s pálením svých velitelských archivů. Na zahradách a dvorech hořely hromady papíru.

7. května vrcholil chaos. Poněvadž Rusové již pronikali do Olomouce, byla ústupová trasa odkloněna z ostravské státní silnice přes Týnec-Grygov-Blažec. Na hlavní komunikaci v obci docházelo k zácpám pro malou průchodnost křižovatkou.

Lidé ani nevycházeli z domů, obchody byly zavřeny a nikdo už také nechodil do práce. 3 dny a noci jim před očima prchala poražená německá armáda. Tanky, děla, auta, koňské potahy, pěší jednotky i jednotlivci, mezi tím vším němečtí civilní uprchlíci za vozem s uvázanou kravkou nebo kozou, mnohdy jen s malým ručním vozíkem s nejnutnějším, všichni jako posedlí jedinou myšlenkou, jak uniknout „Ivanovi“. To už nebyla armáda. Byla to jen horda propadlá strachu, kde platilo heslo — „Spas se, jak můžeš!“

Konečně 8. května odpoledne se silnice vyprázdnila. Občas projela motospojka a ve vesnici zůstalo asi 60 německých vojáků, kteří zaujali obranná postavení na okraji vesnice od Čechovic a Velké Bystřice.

Až do 20. hodiny byl poměrný klid s ojedinělou střelbou z prostoru Hostkovic. Pak se ozvala prudší střelba z pěchotních zbraní u Čechovic a na Hradisku. Němci tuto palbu opětovali velmi krátce a když na vesnici dopadlo několik granátů z lehkého děla, stáhli se k obecnímu úřadu a odtáhli směrem na Grygov. Střelba ustala a nad vesnicí zavládlo ticho.

Vyšel jsem na ulici a poslouchal. Nic, absolutně nic, jen tma. Všechny běžné zvuky noční vesnice se kdesi ztratily. Ani jeden pes neštěkl, pták nezapípal, ani dobytek se nikde neozval. Těžce doléhající ticho, jako by všechno živé bylo umrtveno strachem nebo očekáváním, co se stane v příštích okamžicích.

Najednou to bylo tady. Z Komárova se ozvaly napřed ojedinělé výkřiky radosti, které v krátké době vzrostly ve spontánní jásot několika set hrdel. Bylo rozhodnuto. Dne 8. května 1945 ve 22,15 hodin vstoupila vítězná Rudá armáda do Velkého Týnce. Během půl hodiny byla celá vesnice na nohou a nadšeně vítala své osvoboditele. Rusové se ubytovali přes noc po usedlostech. Příští den, posílení dalšími čerstvými jednotkami, vyrazili stíhat přecházejícího nepřítele.

Obcí projížděly dlouhé kolony Rudé armády směrem na západ. V 11 hodin 9. května uspořádal oddíl Rudé armády veřejný mítink pro všechny občany. Na návsi hrála dechová vojenská hudba. Pak se ujal slova velitel v hodnosti majora. Jeho projev překládal náš občan Dominik Ministr, který ruštinu znal z 1. svě-

tové války. Jmenovaný také jménem všech občanů vzpomněl velkých obětí, které sovětské národy přinesly pro vítězství nad Německem a poděkoval vítězům za naše osvobození.“

Při četbě kronik zaujmou čtenáře často ta místa, kde jsou vylíčena setkání sovětských vojáků s obyvateli našich vesnic. Nezapomeňme však, že tato setkání byla radostným závěrem, jemuž předcházely dny plné obav a nebezpečí. Zvláště působivě nám o tom vypráví kronika obce Nákla⁹ tehdy vedená Rafaelem Zimou¹⁰:

„Ještě ráno 8. května zřídili Němci pozorovatelnu na věži zdejšího kostela a odtud řídili dělostřelbu na blížící se sovětskou tankovou brigádu, jež je však zpozorovala a dala pokyn letectvu, které počalo Náklo bombardovat. Jedna bomba spadla u „plaviska“, jedna na Vyhlídalův statek a jedna do zahrady u Pláničků. Nato Němci rychle opustili Náklo, jehož občané mohli konečně s radostí přivítati Rudou armádu.

Onoho památného dne asi v 5 hodin odpoledne plížila se polními cestami v rojnicích sovětská pěchota od Příkaz k Náklu. Po státní silnici přijížděla obrněná auta a tanky. Rudá armáda za nadšeného jásotu zastavila na rozcestí před hostincem u Gajů a tam bylo srdečné vítání z obou stran. Dechová hudba vyhrávala, na návsí se tancovalo a veselo bylo ve všech hostincích. Hospodyňky se předstihovaly v pohostinství, snášely čerstvě napečené koláče, chléb, maso, víno, likéry a prostě vše z toho mála, které jim Protektorát ještě ponechal. Sovětští vojáci nabízeli zase cigarety, konzervy a všechno, co potřebovali na svém dlouhém vítězném pochodu Evropou. Dávali dary upřímně a s láskou, celé ovzduší toho dne bylo jaksi prosyceno bratrstvím dvou slovanských národů, které zde beze smluv uzavřely věčné přátelství. Veselí potrvало do pozdních hodin večerních. kdy přišel rozkaz k dalšímu pochodu. Nastalo dojemné loučení a ještě dlouho do noci si staří i mladí sdělovali svoje zážitky a dojmy ze setkání s milými hosty.

Jitro devátého května vítalo probudivší se občany již ve svobodné vlasti. Také Náklo, dosud ještě ozdobené prapory a sovětskými vlaječkami, probudilo se toho jitra celé usměvavé, avšak volající po nezbytných úkolech, opatřeních a potřebách, jež bylo nutno vykonati ihned. Byly odstraňovány německé nápisy, dávány do pořádku rozježděné cesty, odstraňovány pohozené německé zbraně, střelivo, povozy a všechno to, co prchající nacisté po sobě zde ve zmatku zanechali.“

Květen roku 1945 patří k nejvýznamnějším mezníkům našich novodobých dějin. Osvobození naší vlasti Sovětskou armádou umožnilo nastoupit cestu míru a socialismu. Také zápisy v kronikách za uplynulých 35 let od opětného nabytí svobody jsou svědectvím mírového života a tvořivého úsilí našeho lidu v jednotlivých etapách budování socialistické společnosti.

Literatura a poznámky:

¹ Konečný, Zdeněk — Mařinuš, František: Osvobození Severomoravského kraje ve světle kronik. Ostrava, Krajské nakladatelství 1982.

² Bartoš, Josef — Trapl, Miloš: Osvobození Olomoucka Sovětskou armádou. In: Středisko. Sborník Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci. Ostrava, Profil 1972, s. 9—15. — Burian, Václav: Boje v moravskoslezském prostoru a osvobození Olomouckého kraje roku 1945. In: Sborník Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, B. 1955, s. 23—29.

³ In: Kronika obce Domašova nad Bystřicí. I. díl, s. 20—21.

⁴ Citovanou část zápisu zpracoval Vratislav Kubáček. Kroniku vedl od r. 1945 do roku 1978. Působil jako učitel v obci, později jako ředitel ZDŠ v Městě Libavé.

⁵ In: Kronika obce Kožušany. I. díl, s. 228—230.

⁶ Válečná léta a osvobození obce zpracoval pamětník tragédie Rostislav Pazdera. Působil od r. 1954 v MNV, nyní je jeho předsedou.

⁷ Lubomír Bečák, přímý účastník osvobození obce, vede kroniku od r. 1977. Pracoval v propagačním oddělení Vlastivědného ústavu v Olomouci.

⁸ In: Kronika obce Velkého Týnce, II. díl.

⁹ In: Kronika obce Nákla, II. díl, s. 38, 40.

¹⁰ Nákelskou kroniku psal učitel Rafael Zima od roku 1942 do roku 1974.

AUDIOVIZUÁLNÍ REGIONÁLNÍ POMŮCKA

K významným celospolečenským úkolům patří soustavné zkvalitňování kulturně výchovné činnosti. Součástí výchovně vzdělávacího procesu je poznávání místních revolučních tradic. Studium regionálních dějin, zejména dějin dělnického hnutí, se stalo zdrojem vytváření třídního uvědomění, chápání rozhodující úlohy dělnické třídy a její marxisticko-leninské strany v rozvoji společnosti.

Zkoumání tohoto problému nutně vyžaduje dialektické východisko, tj. dialektické chápání obecného a konkrétního — společenskopolitického vývoje a revolučních událostí v konkrétních regionech. Domníváme se, že právě tento dialektickosystémový marxisticko-leninský přístup je rozhodující zejména při výchově a vzdělávání naší mladé generace.

Z těchto zásadních hledisek jsme vycházeli při zpracovávání audiovizuálních pomůcek pro kulturně výchovné pracovníky s názvem „Revoluční dělnické a komunistické hnutí ve Šternberku“.

Je nesporné, že percepce a chápání žáků se prohlubuje doplněním textové části obrazem. Mladí lidé jsou značnou měrou ovlivňováni filmem a televizí, které se staly běžným fenoménem současné vědeckotechnické revoluce v období budování rozvinutého socialismu. Příjem informací pomocí světelného obrazu je jim proto blízký. Projekce diapozitivů působí autenticky a emocionálně. Psaný text se může stát rovněž automatickým průvodcem, lze jej využít jako slovního doprovodu k promítání diapozitivů, jako doplňku přednáškové činnosti, jako výchozí pomůcky při budování sílní tradic, při uspořádání větších výstav apod.

K popularizaci uvedeného tématu jsme využili obrazového materiálu z fondů Okresního archivu v Olomouci — pobočky ve Šternberku a Krajského vlastivědného muzea v Olomouci. Poznamenejme, že při zpracování materiálu bylo přihlíženo nejen k archivním dokumentům a příslušné literatuře, ale i k výpovědím pamětníků.

Účelnost tohoto materiálu byla v praxi ověřena na základních devítiletých školách ve Šternberku a doporučena školskou a kulturní komisí Městského národního výboru ve Šternberku.

Vzhledem k nízkému nákladu výše uvedeného metodického materiálu jsme se rozhodli seznámit veřejnost s některými dosud nepublikovanými fotodokumenty a přispět svým dílem k širší popularizaci vědeckých poznatků z oblasti dějin dělnického a komunistického hnutí našeho regionu.

Dříve než přistoupíme k popisu jednotlivých diapozitivů, které jsou součástí této pomůcky, připomeňme si znovu alespoň jeden zásadní faktor, charakterizující Šternberk v 2. polovině 19. století.

Můžeme bez nadsázky říci, že masový rozmach dělnického hnutí v našem okrese je úzce spjat především s tímto městem. Šternberk, na rozdíl od Olomouce, se rozvíjel na průmyslové základně, což plně umožnilo koncentraci dělnictva a tím i další vývoj dělnického hnutí. Je třeba poznamenat, že zde šlo o německé dělnické hnutí bojující proti německému kapitalismu. Naproti tomu mělo město Olomouc významný pevnostní charakter a rozvoj průmyslu byl tak blokován hradbami, pevnůstkami, demoličními reverzy a řadou dalších vojenských opatření.

Z hlediska ekonomického vývoje patřilo město Šternberk k významným průmyslovým střediskům. Zpracování lnu, od 19. století rovněž bavlny a hedvábí, připravilo jeho hospodářský vzestup. Po založení první továrny na výrobu lně-

ného zboží v roce 1790 počet textilních závodů rychle rostl. Již v polovině 19. století, v době největšího rozmachu, zpracovávalo len, bavlnu a hedvábí asi 30 zdejších textilek, bělírů, barvíren a apretoven, v nichž bylo zaměstnáno na 1500 mistrů a tovaryšů. Na výrobě se dále podílelo několik tisíc pomocných dělníků — domácích přadláků a tkalců ze Šternberka, odvádějících své výrobky prostřednictvím faktorů svým zaměstnavatelům.

Po první světové válce prosperita města značně poklesla a již nikdy nedosáhla předválečné úrovně. Šternberk patřil k městům nejvíce postiženým: nedostatek potravin, životních potřeb a obytných prostor zhoršovaly ještě národnostní třenice. Hospodářská krize měla za následek omezování výroby ve všech závodech, v některých zastavení výroby vůbec. Zvláště bavlnářství a hedvábnictví se již nikdy nepozvedlo. Z třiceti textilních závodů se během dvacátých let udrželo v provozu pouze dvanáct, z jednoho tisíce mechanických stavů zůstala v provozu sotva třetina. Kromě textilek pracovala ještě státní tabáková továrna, dvě pily, dvě výrobní nábytku, výrobní umělé rohoviny, strojní provozovna na zpracování sběrných surovin, několik stavebních a kamenických firem, cihelna, tři mlýny, pivovar, sodovárna, octárna — to byl zhruba průmysl ve Šternberku počátkem dvacátých let. Všeobecná stagnace se projevila současně v těžbě železné rudy v okolí Šternberka.

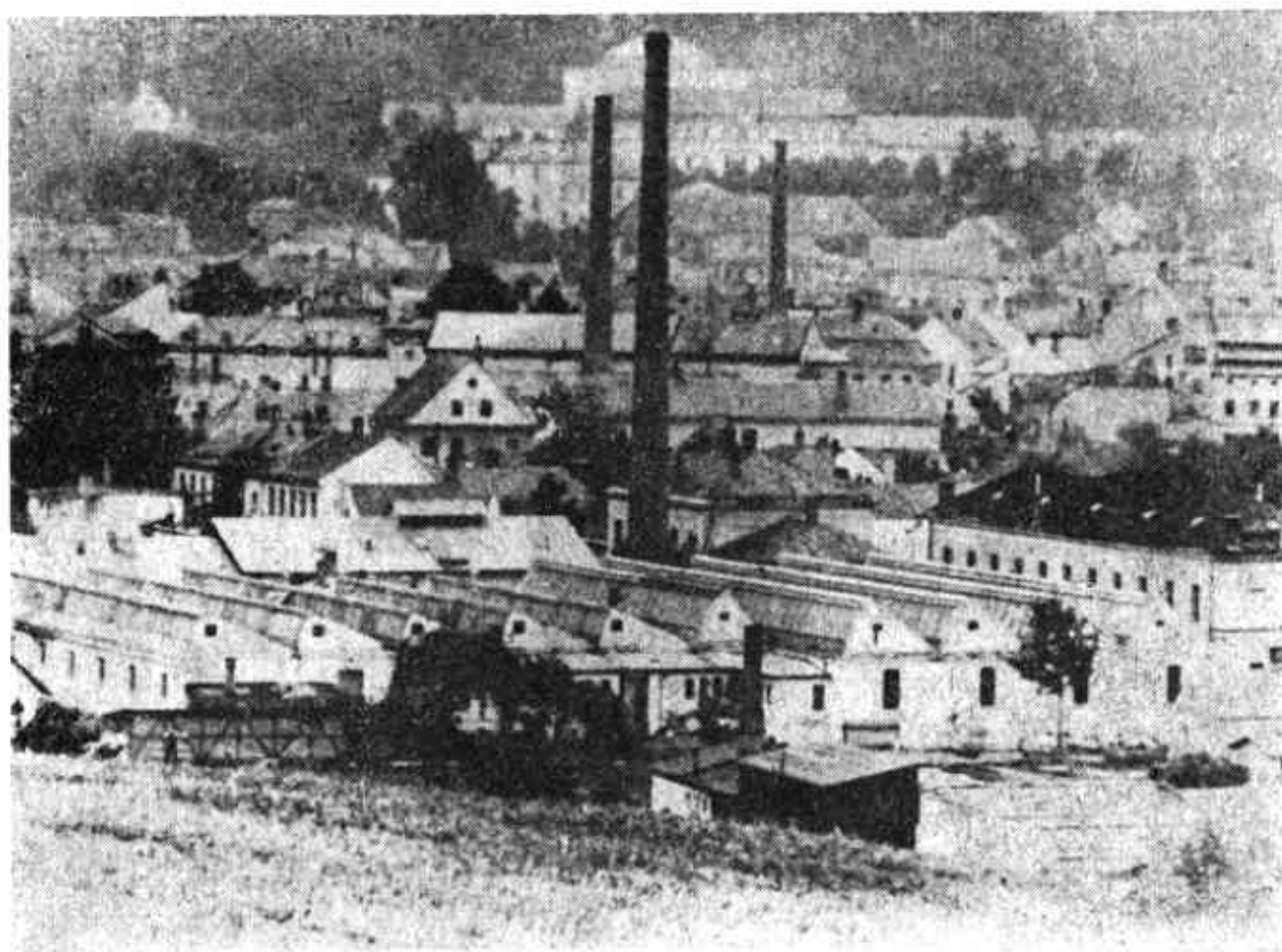
A nyní přikročíme ke stručné charakteristice jednotlivých méně známých fotografií, které jsme z této pomůcky vybrali. Materiál obsahuje 22 diapozitivů s legendami, které přibližují vývoj dělnického hnutí do vzniku KSČ ve Šternberku. Vybrané fotografie uvádíme v číselném řazení v příloze.

1. Pohled z 20. let na jednu z největších šternberských textilek — továrnu na výrobu hedvábných tkanin, fa I. G. Zweig, která byla založena v r. 1881.

Tovární objekty, dílny s částečně prosklenými střechami, umožňujícími dostatečné osvětlení při práci na mechanických stavech, komíny, clony průmyslových exhalací, to vše jsou typické znaky města Šternberka v období rozvinutého kapitalismu. Firma I. G. Zweig se významně zapsala do dějin dělnického hnutí. S jejím jménem je spojena největší stávka v historii města, která probíhala od července 1909 do května 1910 a postupně zasáhla i další závody, takže během času stávkovalo ve Šternberku za zvýšení mezd až 800 textilních zaměstnanců. Okresní hejtmanství se sice pokoušelo stávku zlomit vojenskou asistencí, která měla chránit stávkokazy (pod záminkou udržení pořádku byly z Olomouce povolány tři komanie), ale ani vojsko ani četnictvo nemělo na vývoj událostí rozhodující vliv. Vedení továrny bylo nuceno částečně ustoupit. Největším ziskem pro dělnictvo byly revoluční zkušenosti, které šternberští textiláci získali v průběhu stávkových bojů. Při formování sociálně demokratické levice měly rozhodující význam. (Viz obr. na s. 7)

2. Také další šternberská textilka, firma Heeg-Friedmann, mechanická tkalcovna, ve které se vyrábělo bavlněné zboží, byla dějištěm významných událostí.

Tato továrna, založená roku 1852 v Nádražní ulici (naproti později postavené tabákové továrně, v místech dnešního sídliště u Chronotechny), vešla do dějin dělnického hnutí první šternberskou stávkou v březnu 1885 za zvýšení mezd. Pro nejednotnost stávkujících skončila neúspěšně. Úspěšněji zde proběhla další stávka od července do září 1899 za snížení pracovní doby a zvýšení mezd. Souvisela s všeobecným hnutím za desetihodinovou pracovní dobu, které v textilním průmyslu vyvrcholilo právě v roce 1899. Na Brněnsku stávkovalo na jaře téhož roku jedenáct tisíc textilních zaměstnanců. Přestože výsledky stávek byly většinou jen částečné, přinesly dělníkům neocenitelné zkušenosti. Na jejich základě bylo přikročeno k ústřednímu řízení odborových organizací textilního dělnictva prostřednictvím tzv. Unie textilních zaměstnanců se sídlem ve Vídni. Šternberská odborová organizace, která se rovněž k Unii připojila, byla činná již od roku 1891. Kromě této organizace zde působil od roku 1872 dělnický vzdělávací spolek a od roku 1860 podpůrný spolek Konsum. V Unii pracoval

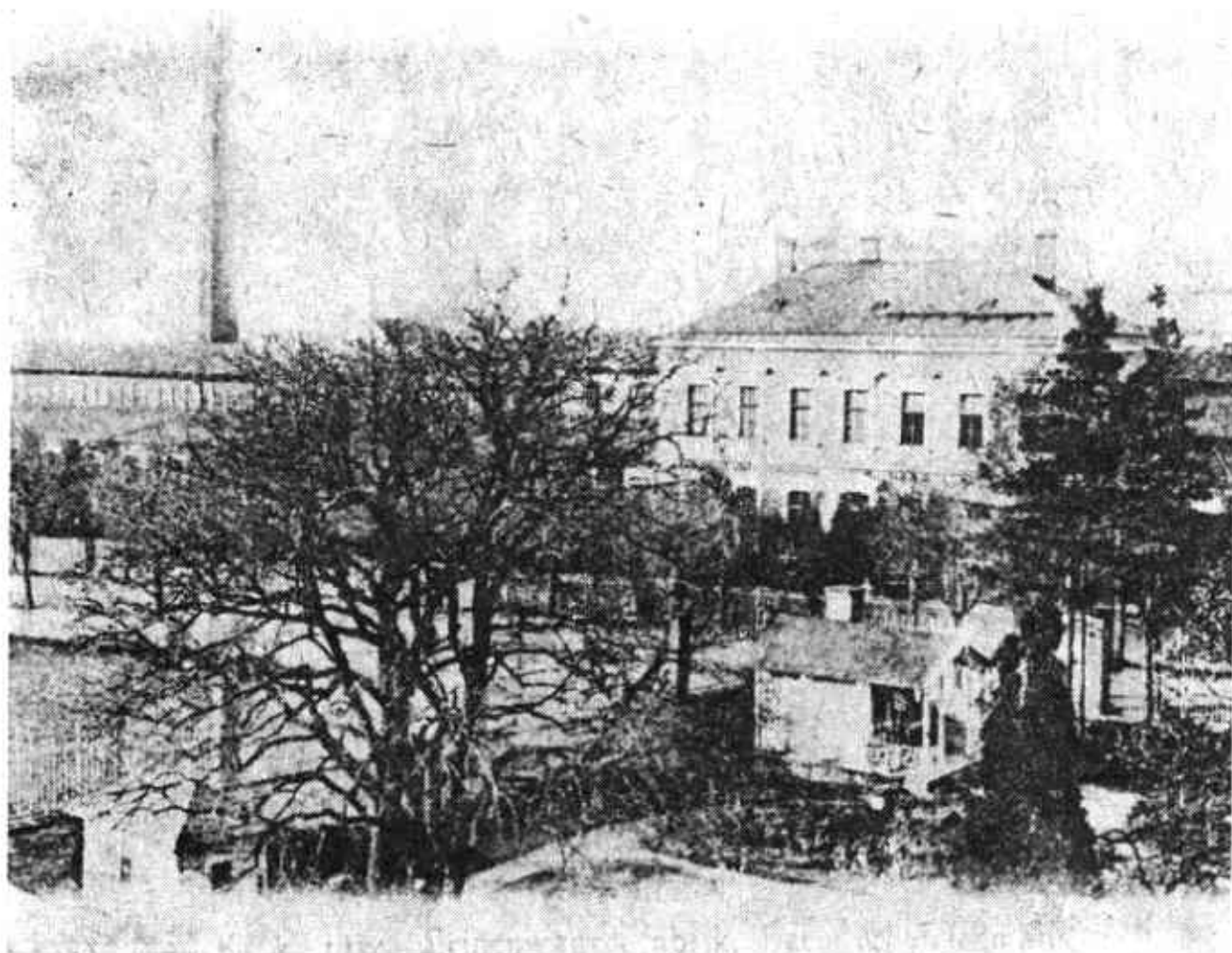
Sternberk — mechanická tkalcovna, fa I. G. Zweig z 20. let

od roku 1901 jako vedoucí funkcionář Ferdinand Hanusch, textilní dělník a odborář ze Šternberka. [Viz obr. na s. 8]

3. Pohled do výrobní haly největší tkalcovny a přádelny ve Šternberku, továrny na výrobu lůžkovin, košilovin, zefírů a barchetů firmy Gröger—Mikulaschek, založené na šternberském předměstí Světlově roku 1886, rozšířené a zmechanizované roku 1924.

Za poválečné stagnace zaměstnávala dvě stě, za pozdější konjunktury až čtyři sta zaměstnanců. Mechanické stavy, koncem 19. století moderní, ve dvacátých letech a později již zastaralé, byly náročné na obsluhu, seřizování a dohlížení a navíc značně hlučné — byly poháněny převodovou transmisí. Jedna dělnice obsluhovala podle zručnosti až tři stavy, vyměňovala cívky, navazovala vlákno, sledovala jakost tkaného výrobku. Šternberské výrobky měly tradičně dobré jméno na domácích i zahraničních trzích — byly značkovány „Sternberger Erzeugniss“, šternberský výrobek. Na těchto mechanických stavech se pracovalo ještě v době okupace ČSR. Také její zaměstnanci bojovali za zlepšení pracovních podmínek. Nejdůležitější stávky zde probíhaly v letech 1897 (květen—červenec), 1907 (duben—září) a společně se zaměstnanci textilky I. G. Zweig od června 1909 do května 1910. Po osvobození byl v továrních objektech zřízen závod na výrobu šicích strojů, v roce 1953 plynových spotřebičů n. p. Moravia. [Viz obr. na s. 9]

4. Tragickou kapitolu v dějinách dělnické třídy ve všech textilních oblastech představují poměry v domácí tkalcovské výrobě.

Šternberk — textilní továrna, fa Heeg—Friedmann na začátku 20. století

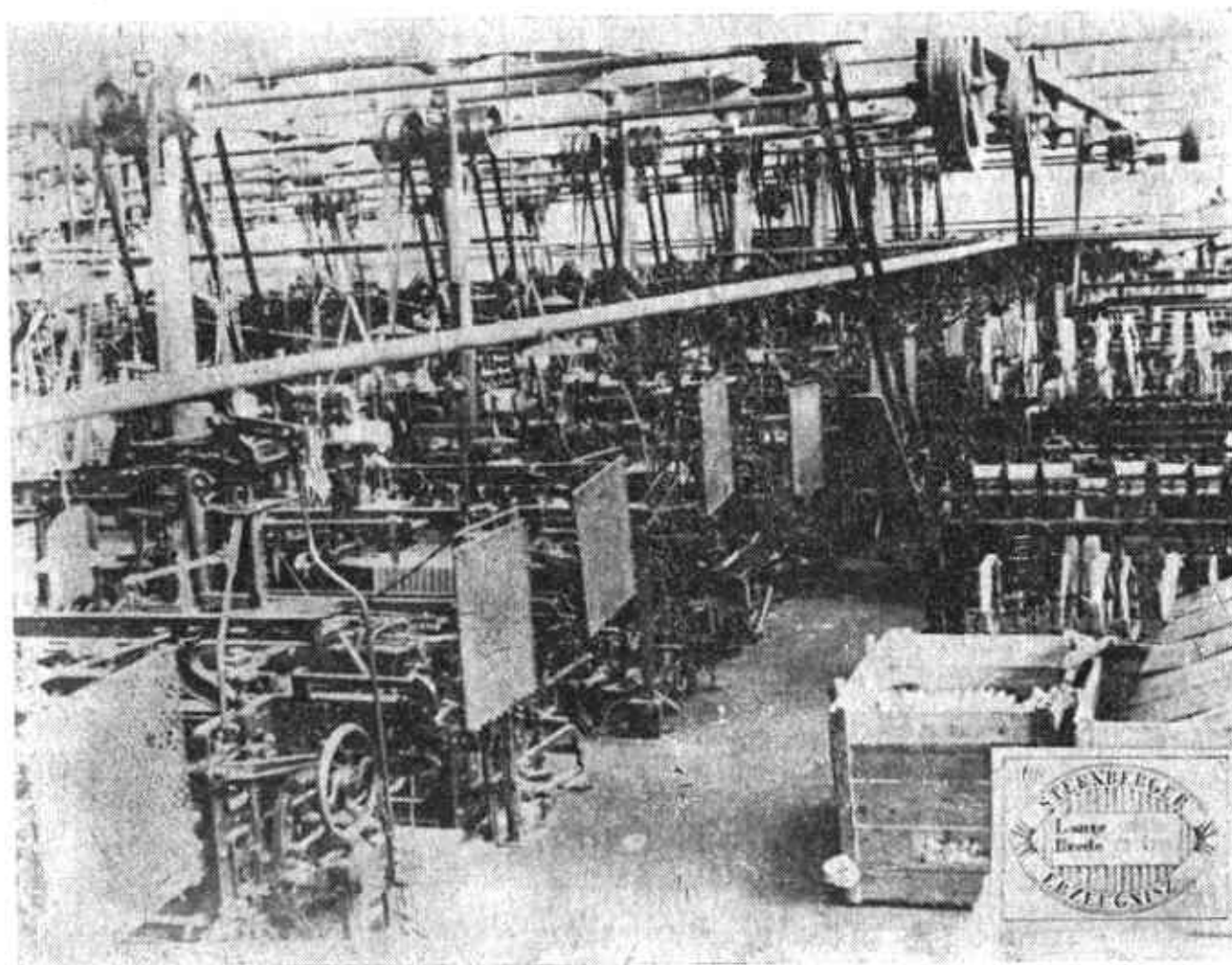
Postavení domácích tkalců bylo ještě horší než postavení dělníků v tovární výrobě. Při čtrnácti až šestnáctihodinové pracovní době, při níž se střídali dospělí členové rodiny, si vydělali sotva polovinu mzdy továrních dělníků. Byli vystaveni bezohlednému vykořisťování, aniž se kdy mohli účinně bránit pro roztržitost pracovišť — tkalcovských obydlí. Jejich rodiny byly vystaveny nouzi a decimovány podvýživou. Poměry v domácí tkalcovské výrobě byly na sjezdu textilních dělníků v Brně v roce 1891 právem označeny za „hanbu společnosti“. Vedle Šternberka se staly proslulými Laštany a Huzová, později významná střediska dělnického a komunistického hnutí. Domácké výrobě byl podřízen život celé tkalcovské rodiny. Stav zabíral zhruba čtyři čtverečné metry obytné plochy a při tkaní značně lomozil. Jednoduchý stroj, postavený ze dřeva, se od středověku mnoho nezměnil, jediné podstatnější zdokonalení spočívalo v tzv. jacquardově mechanismu, rozšířeném od 1. poloviny 19. století. Přesvědčení, že tento výrobní prostředek zajistí rodině finanční prostředky, dohánělo tkalce k úmorné mnohahodinové práci, zatímco ostatní příslušníci rodiny obstarávali naturální hospodářství. K běžným jevům na Šternbersku ve dvacátých letech patřilo, že lidé vynášeli na svá horská políčka chlévskou mrvu v nůších nebo sami tahali primitivní pluh namísto tažných zvířat. Zproletarizované rodiny domácích tkalců v dobách hospodářské krize trpěly nejvíce. Ve styku se zaměstnavateli byly odkázány na faktora, který přiděloval materiál a přejímal vyrobené zboží. Nejen fabrikant, ale i faktor je krutě vykořisťoval. Pohled do tkalcovské jizby připomíná neblahý jev kapitalistické éry. (Viz obr. na s. 10)

5. Průmyslová revoluce vyvrcholila v posledních desetiletích minulého století zavedením strojové výroby.

Ta převládala v bavlnářství a později i v soukenictví a přinášela podnikatelům rychlý zisk. Buržoazie soustřeďovala do svých rukou kapitál. Třídní rozdíly narůstaly do křiklavých protikladů a stále se prohlubovaly. Na nejkrásnějších místech ve Šternberku a v jeho okolí vyrůstala přepychová sídla fabrikantů. Počátkem století vzniklo např. sídlo majitele zdejší pily „Villa Veth“ nebo sídlo majitele textilky „Villa Mikulaschek“ v Opavské ulici. Proletariát byl naproti tomu vydán na milost a nemilost domácím pánům a nájemcům, jimž bytový zákon za první republiky umožňoval nemajetné nájemníky vystěhovat na ulici. Je známo, že po první světové válce byla ve Šternberku obec nucena přeměnit sýpku městského statku na improvizované byty pro městskou chudinu. Třebaže bylo postaveno i několik činžovních domů, byly pro vysoké nájemné širokým vrstvám obyvatelstva nedostupné. Bytovou otázku ve prospěch dělnických mas kapitalistický systém nevyřešil. (Viz obr. na s. 11)

6. Vlivem válečných událostí — občanské války ve Spojených státech amerických 1861 až 1865 — nastala v evropském bavlnářském průmyslu v šedesátých letech krize a došlo k omezení dovozu základní suroviny — bavlny ze zámoří.

Textilní továrny omezovaly výrobu. Úbytek pracovních příležitostí podnítil ve Šternberku snahu o zavedení náhradní výroby. Městské správě se tehdy po-

Šternberk — hala mechanické tkalcovny a přádelny fy Gröger—Mikulaschek z doby 1. republiky

Tkalcovský stav ve sbírkách
bývalého městského muzea
ve Šternberku

dařilo zřídit tabákovou továrnu v režii státního tabákového monopolu. Již v roce 1872 byla prozatímně zahájena výroba v prostorách budovy na dnešní Olomoucké ulici číslo 75. V letech 1873—1874 byla postavena vlastní tovární budova v Nádražní ulici v rozsahu patrném na snímku z devadesátých let. Očekávaný výsledek se dostavil — tabákový průmysl zaměstnával 1000 až 1500 osob, a to v lepších podmínkách, než jaké poskytoval textilní průmysl. Továrna soustřeďovala polovinu zaměstnaných šternberských žen, což bylo pro dělnické hnutí pozitivním prvkem. Zaměstnankyně tabákové továrny představovaly v politickém ohledu nejaktivnější celek a podílely se na životě dělnických spolků a odborů. Měly významný vliv na založení vzdělávacího spolku, na průběh velkých šternberských stávek, na protiválečné demonstrace v roce 1918 a konečně na založení komunistické strany ve Šternberku v roce 1921. Tabáková továrna zůstala v provozu až do čtyřicátých let. Po osvobození již nebyla obnovena. Na jejím místě byl zaveden v roce 1947 průmysl jemné mechaniky n. p. Chronotechna. (Viz obr. na druhé straně obálky)

7. Jak ukazuje zajímavý snímek ze státní tabákové továrny ve Šternberku z doby před šedesáti lety, pracovaly zde převážně ženy ve věku 20—30 roků, avšak nebyly výjimkou ani dvanácti až patnáctileté dělnice, které pracovní příležitost ve státním podniku pokládaly za výhodu ve srovnání se svými vrstevnicemi, zaměstnanými v textilních továrnách.

Ještě na přelomu století nebyly děti v průmyslové výrobě výjimkou, i když se denní pracovní doba pohybovala mezi deseti až jedenácti hodinami. Ruční výrobu doutníků a později cigaret prováděly dělnice na primitivních automatech, které vidíme na fotografii. Výrobní proces sestával z přípravy tabáku, kterou obstarávaly pomocnice, z plnění nebo „nabíjení“ automatů, což prováděly plničky, a konečné úpravy až k hotovému výrobku, kterou prováděly tzv. strojovnice. Snímek je pozoruhodný tím, že zde vidíme dělnici Emmu Tögelovou, agilní odborářskou pracovníci, manželku pozdějšího vedoucího činitele

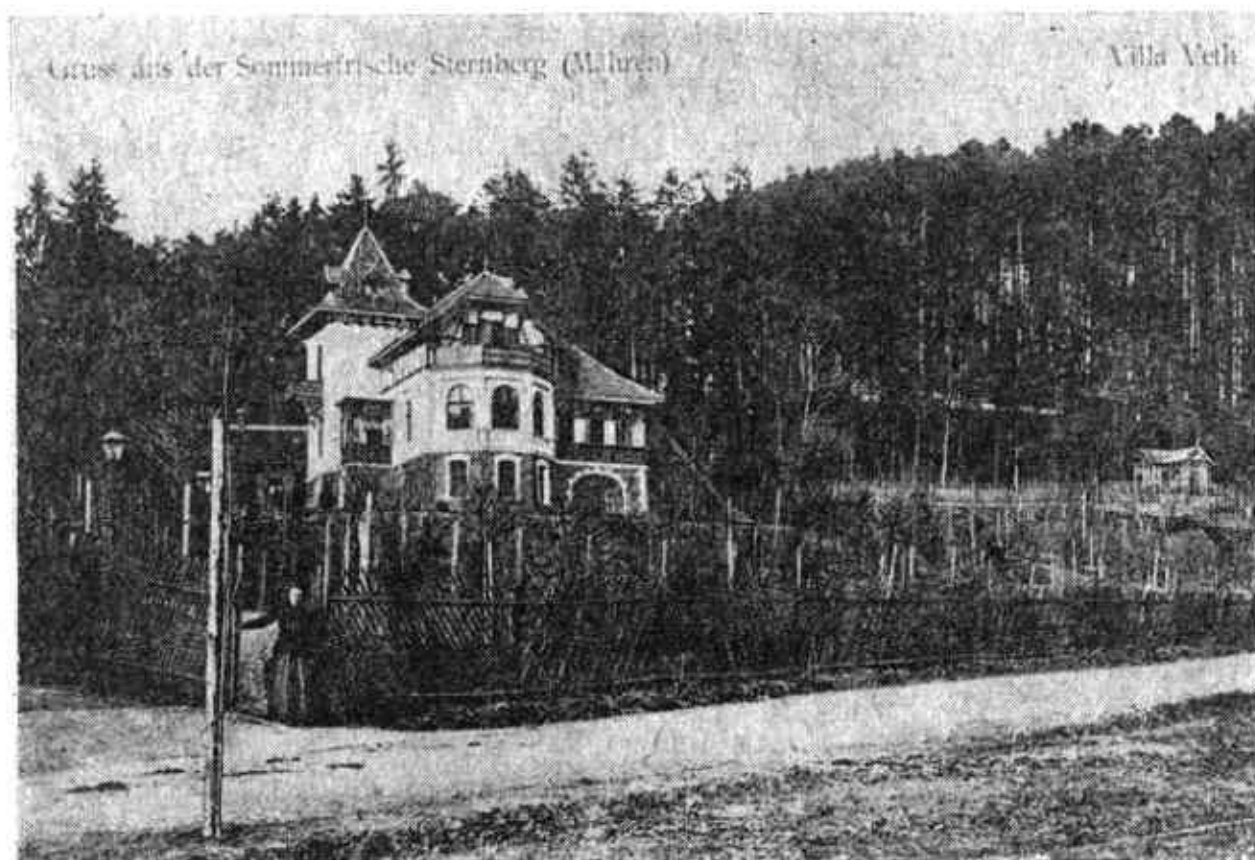
sociálně demokratické levice a komunistické strany ve Šternberku Maxe Tögela (Emma Tögelová je ve třetí řadě shora pátá zleva.). (Viz obr. na druhé straně obálky.)

8. K přírodnímu bohatství Šternberska tradičně patřila železná ruda.

Zajímavý dobový snímek je ze Šternberka, z okolí Hlásnice. Zachycuje událost roku 1921 — uzavření železnorudného dolu Otylie. Byl to jeden z posledních dolů, které zůstaly v provozu do doby první republiky, nepřihlížíme-li k oživení těžby na některých místech za okupace. Dnes nám tato fotografie připomíná dolování za starých časů a jen stěží si dovedeme představit těžební ruch v okolí města nebo dokonce ve městě samém. Ale před padesáti a více lety se hornictví na Šternbersku těšilo velké vážnosti a stavovskému sebevědomí. To dosvědčují mimo jiné hornické uniformy, které si horníci oblékali při tak závažné události v jejich životě — při zastavení prací. Přestože práce v dolech byla těžká a nebezpečná, poskytovala aspoň pracovní příležitosti, kterých bylo na Šternbersku poměrně málo. Nezaměstnanost ohrožovala široké vrstvy pracujících. Šternbersko jí bylo postiženo ve větší míře než jiné oblasti, například Šumpersko, kde rostl a mohutněl textilní průmysl. (Viz obr. na čtvrté straně obálky)

Těžební ruch na Šternbersku přímo nebo nepřímo závisel na štěpánovských železárnách.

Práce byly prováděny v režii majitelů železáren bratří Kleinů, kteří některé doly vlastnili. Johann Klein, zakladatel železáren, který získal znalosti o výrobě kolejnic, zakoupil ještě před založením železáren železnorudné doly u Hlásnice a Krákořic. V jejich blízkosti chtěl vybudovat hutě a válcovny a výrobu zaměřit na speciální ocel pro kolejnice. K tomu bylo nutno dalších zdrojů, nacházejících se v okolí Šternberka, především dřevěného uhlí.

Šternberk — Villa Veth, sídlo majitele pily z počátku 20. století

Skupina rudoarmejců v Tambově v r. 1918. František Jorda-Urbášek je čtvrtý zprava v první řadě dole. Vpravo dole je jeho portrét z r. 1960

9. Vítězství Velké říjnové socialistické revoluce ovlivnilo revoluční hnutí také ve Šternberku již během roku 1918.

Ohlas VŘSR — to byla hnací síla revoluční aktivity mas, zejména proletářských žen, které veřejně manifestovaly touhu po ukončení války a po míru. Také vojáci — dělníci, kteří se vraceli z východní fronty, přinášeli si víru ve vítězství socialismu. Národním příkladem může být životní příběh šternberského občana Františka Urbáška. Soudruh Urbášek se zúčastnil jako čs. rudoarmejec bojů proti kontrarevoluci v Rusku. Narodil se roku 1895 v Březcích u Štěpánova. Vyučil se tesařem, narukoval a byl poslán na východní frontu. V průběhu války přešel na ruskou stranu, byl zajat a pracoval v Kyjevě, pak v Omsku. Počátkem roku 1918 se přihlásil do Rudé armády, byl odvelen do Tambova, potom do Moskvy a zúčastnil se bojů s esery. V lednu 1919 se vrátil do Československa a ihned se zapojil do dělnického hnutí. V roce 1921 se stal spoluzakládajícím členem KSČ v Lazcích u Olomouce. Po osvobození bydlel ve Šternberku, Hv. údolí č. 53. Snímky, které si přivezl z Tambova a z Moskvy, patří k nejpozoruhodnějším svého druhu — dokumentují družbu sovětských a československých rudoarmejců a byly publikovány v krajském i celostátním měřítku. Na fotografii pořízené v Tambově v dubnu 1918 je s. Jorda — Urbášek čtvrtý zprava v první řadě dole (pod transparentem s nápisem: „K/acc čechoslovakov komunistov bolševikov“). [Viz obr. na s. 12]

10. Zakladatelem Komunistické strany ve Šternberku a neochvějným zastán-
cem revolučního marxismu a internacionalismu za velmi obtížných podmínek
se stal zámečník Max Tögel.

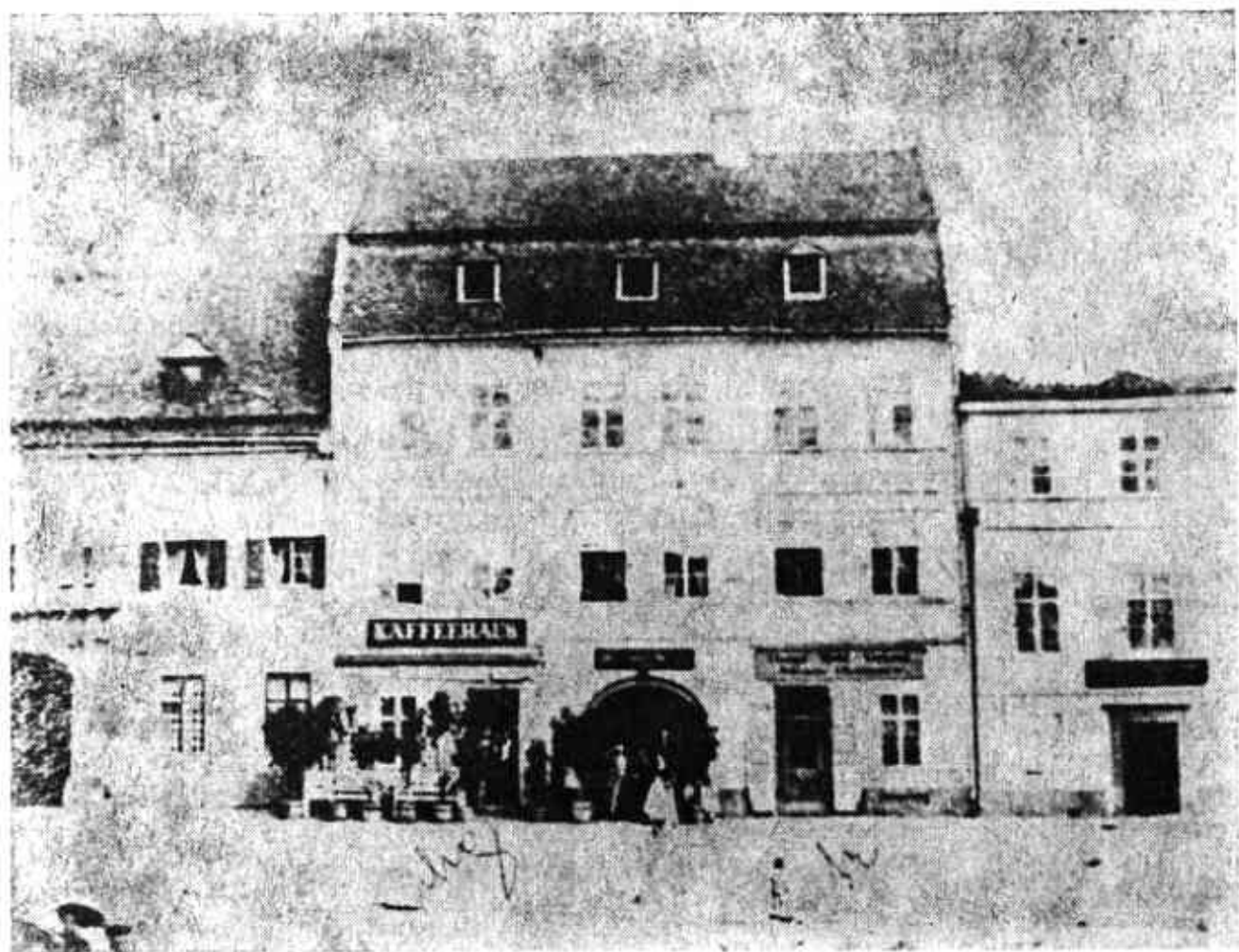
Šternberk patřil po válce k nejvíce postiženým městům. Hospodářskou krizí
zhoršovaly národnostní nepokoje podněcované německou buržoazií a všemi ně-
meckými stranami, včetně sociální demokracie. Šíření myšlenek proletářského
internationalismu vyžadovalo osobní statečnost. Tu M. Tögel prokázal s pomocí
své ženy Emy, agilní pracovnice v dělnickém hnutí a v odborech. Narodil se
ve Šternberku 2. října 1886. Vyučil se zámečníkem a již v mládí se stal členem
sociálně demokratické strany. Po demobilizaci pocítil s rodinou těžké důsledky
krize, byl bez zaměstnání a pokoušel se zajistit živobytí rodině hostinskou živ-
ností ve Šternberku. Byl aktivním sportovcem, cvičitelem a posléze náčelníkem
dělnického tělovýchovného spolku „Marx“. Po střetnutí se sociálně demokratic-
kou pravicí a odchodu ze spolku se stal náčelníkem komunistického tělový-
chovného spolku „Vorwärts“ a hybnou silou nadšených cvičenců, k nimž mimo
jiné patřili i jeho mladší bratr Otto a mladistvý Vincy Schwarz. Sociálním
demokratům se podařilo vyštvať „Vorwärts“ z Dělnického domu, což však nad-
šení jednoty neoslabilo. Důkazem je jejich účast na první slavnosti proletářské
tělovýchovy ve Štěpánově 27. srpna 1921 a účast delegátů na svazové tělový-
chovné slavnosti v Karlových Varech v červenci 1924. Emma Tögelová byla děl-
nicí tabákové továrny a všemožně podporovala a umožňovala činnost Maxe
Tögela. Snímek rodiny Tögelovy pochází z roku 1918, Maxi je dvaatřicet let,
první dceři Emě je rok a půl. (Viz obr. na třetí straně obálky)

11. Cenný snímek, reprodukováný z dobové pohlednice, představuje hostinec
„Eiskeller“ ve Šternberku v Rýmařovské ulici ve dvacátých letech.

Zde se konala v polovině roku 1921 (přesné datum již nelze zjistit) ustavu-
jící schůze komunistické strany. Svědectví o okolnostech založení se dochovalo
jednak ve stručné zprávě deníku „Der Kampf“, orgánu KSČ na Moravě a ve
Slezsku ze 17. června 1921, jednak ve vzpomínkách zakládajících členů. Sou-

Vincy Schwarz (1902—1942)
německý antifašista a literát.
Portrét z r. 1940

Šternberk — Grottkeova kavárna, místo schůzí a aktivů KSČ a komunistické mládeže ve 20. letech

družka Hedvika Kauzerová, žena zakládajícího člena strany a sama členka KSČ, dělnice české národnosti, vypráví: „Můj manžel Johann Kauer, narozený r. 1899, získal informace o dělnickém hnutí od svého švagra Aloise Maiwalda, dělníka z hřebíkárny v Mariánském Údolí, který u nás po válce bydlel. V železárnách v Hlubočkách a v Mariánském Údolí bylo revoluční dělnické hnutí velmi pokročilé. Po zprávě o založení komunistické strany v Mariánském Údolí v květnu 1921 se u nás hovořilo mezi soudruhy o potřebě založit komunistickou stranu i ve Šternberku“. Podle jejího sdělení došlo k založení v červnu 1921, podle sdělení O. Tögela již počátkem května. Mezi iniciátory byli oba bratři Töglové. Max se stal prvním předsedou strany. Zakládající členové se vyslovili pro vstup do německého oddělení KSČ, ustaveného na sjezdu sociálně demokratické levice v Liberci ve dnech 12.—15. března 1921. Sjezd odhlasoval vstup do Komunistické internacionály a prohlásil se za sjezd německé sekce KSČ, která působila do slučovacího sjezdu KSČ. Budova, v níž se stala tato historická událost, byla po osvobození Sovětskou armádou adaptována pro účely mateřské školy. První známou veřejnou akcí šternberských komunistů bylo uspořádání prvního Mezinárodního dne mládeže, který se konal v červnu 1921. Pamětníci vyprávějí: „Šlo o to, aby dělnictvo a zvláště mládež viděla příklad proletářského mezinárodního bratrství, důkaz toho, že Češi a Němci nejsou nepřáteli, nýbrž že proletariát obou národů má společného nepřítele — českou a německou buržoazii.“ Tato politika neodpovídala koncepci německých sociálních demo-

kratů, kteří se snažili svým vlivem slavnost ne-li znemožnit, tedy aspoň narušit a skutečně mimo jiné zabránili účastníkům v prohlídce hradu. Zpráva zasláná ze Šternberka do týdeníku „Der Kampf“ a otištěná 22. června 1921, k tomu podotýká: „Máme tedy našim hostům ukazovat mlčící továrny, hroby dělníků, padlých při národnostních štvanicích, radnici ovládanou sociálními demokraty, kteří nejsou s to zajistit dělníkům práci, nebo Dělnický dům, odkud byli komunisté vyštěvani?“ (Viz obr. na třetí straně obálky)

12. První Mezinárodní den mládeže v r. 1921 ve Šternberku měl dobrý průběh. Projevy českého a německého řečníka (s. Kalivody a Maulera) vystřídal celodenní kulturní program.

Na přípravě pořadu, zvláště večerní literárně hudební akademie, se významně podílel první vedoucí organizace komunistické mládeže Vincy Schwarz. Narodil se 5. září 1902 ve Šternberku, studoval na německém gymnáziu v Olomouci, potom na německé Obchodní akademii v Olomouci. Již v této době, přibližně patnáctiletý, se stýkal s pokrokovou dělnickou mládeží v tělovýchovném spolku „Marx“, kde poznal oba bratry Tögelovy. Otto Tögel o něm vypráví: „Byl to milý, inteligentní mladý muž. Hořel pro socialismus a komunismus. Se svými rodiči, šternberskými měšťáky, si nikdy nerozuměl. Pokládali ho za černou ovci“. Význačným rysem jeho osobnosti byl zájem o klasickou literaturu, politickou i beletristickou. Zde lze spatřovat zdroj jeho neobyčejně vyspělých a pokrokových názorů. Bez vynikajících znalostí a rozhledu by nebyl vysvětlitelný jeho vliv, patrný ze zprávy v komunistickém tisku. „Soudruh Schwarz

Zpráva z deníku „Der Kampf“ z 27. 9. 1921 oznamující konání slučovacího sjezdu KSČ

ukončil první Mezinárodní den mládeže provoláním slávy VŘSR a Sovětskému Rusku za bouřlivého potlesku shromážděných." Zpráva z 20. září 1921 uvádí: „Vedoucímu komunistické mládeže ve Šternberku s. V. Schwarzovi vyslovují její členové srdečný dík a přejí mu mnoho zdaru v dalším životě.“

Po skončení prezenční vojenské služby odešel do Prahy, kde pracoval v různých nakladatelstvích a sám byl literárně činný. Těžištěm jeho působení se stala vydavatelská činnost. Na základě širokých znalostí české i světové literatury ovlivňoval vydání knih společně s pokrokovými spisovateli, např. V. Vančurou, I. Olbrachtem, P. Jilemnickým, P. Eisnerem a dalšími. Vyvrcholením této činnosti bylo uspořádání a vydání 5 svazků výboru ze světové a české literatury, které měly povzbudit národní sebevědomí tváří v tvář fašistické a nacistické demagogii. Samotné názvy těchto svazků, vydaných v letech 1939–1941 vyjadřují jejich poslání: „Věčné Čechy. Obrazy a vidiny z českých dějin v německé poezii, Město vidím veliké... Cizinci o Praze, Ohlasy z Čech, České dějiny ve světové poezii, Ta krásná země. Čechy v zrcadle světové poezie, Oči-ma lásky. Verše českých básníků o Praze.

V. Schwarz své přesvědčení, zakotvené v důsledném antifašismu a internacionalismu, potvrdil hrdinnou smrtí. Za heydrichiády byl dne 30. června 1942 se svou ženou Zdeňkou zastřelen v Ruzyni.

Poslední fotografie V. Schwarze je ze 40. let. (Viz obr. na s. 13)

13. Komunistická mládež Šternberska byla aktivní od začátku komunistického hnutí. Její činnost se soustřeďovala hlavně ve Šternberku, Uničově a v Německé Hůzové. Šternberský Komsomol byl začleněn do šumperského okresu a ve Šternberku došlo k ustavení okresní exekutivy v čele s Engelbertem Bartelem, který po odchodu V. Schwarze vedl také místní skupinu. Počtem padesáti členů patřila k nejsilnějším v okrsku a v aktivitě si nezařadila se šumperskou, pořádala politické kursy, odebírala několik časopisů, měla svou knihovnu, pěstovala tělovýchovu. Místem, kde se konaly mládežnické aktivity a většina schůzí KSČ, byl dům na dnešním náměstí Rudé armády 2. V přízemí (v prostorách dnešní drogerie) byla kavárna, jejíž nájemce Ernst Grottke sympatizoval s komunisty a později pracoval v KSČ. Pod vedením Betty Grottkové se rozvinula úspěšně dětská skupina Komsomolu. Místnosti Grottkovy kavárny byly rovněž dějištěm ustavení krajského výboru Komunistické mládeže se sídlem ve Šternberku, k němuž došlo dne 10. září 1922. Komunistická strana hned po svém založení navázala kontakt s ústředím německé komunistické sekce v Liberci, jejímž vůdcem byl Karl Kreibich. Manifestačně se přihlásila k jejímu programu na veřejném shromáždění, konaném na náměstí ve Šternberku dne 15. srpna 1921. Zde promluvil K. Kreibich k 800 účastníkům o výsledcích III. kongresu Komunistické internacionály v Moskvě 22. června až 12. července 1921. (Viz obr. na s. 14)

14. Založení organizace Komunistické strany Československa ve Šternberku bylo dovršeno po Slučovacím sjezdu KSČ, konaném 30. 10.–2. 11. 1921 v Národním domě v Praze na Smíchově. Na tomto sjezdu promluvil B. Šmeral a K. Kreibich. Přítomní jednomyslně schválili usnesení o sloučení komunistů všech národnostních složek v ČSR. Tímto aktem se uskutečnilo internacionální sjednocení revolučního proletariátu Československa. (Viz obr. na s. 15)

Za hlavní textovou částí k diapozitivům následují chronologicky uspořádaná data z dějin dělnického hnutí na Šternbersku do založení KSČ a přehled doporučující literatury s prameny, což zájemcům usnadní další orientaci při podrobnějším studiu sledované problematiky. Pro informaci je zde rovněž uvádíme:

Dělnické a komunistické hnutí ve Šternberku v datech

1831 září — nepokoje mezi tkalcovskými tovaryši pro špatné pracovní podmínky

1849 březen — demonstrace tkalců na protest proti „bavlněné kontrole“ (domovním prohlídkám pro podezření ze zadržování bavlny dodané k zpracování)

- 1861 30. červen — založení podpůrného dělnického spolku „Arbeiter-Verein“, pozdějšího „Konsumu“
- 1866 červenec — nepokoje mezi šternberským dělnictvem pro vojenskou реквизи, tzv. „Solná revoluce“
- 1872 15. květen — založení dělnického vzdělávacího spolku „Weberfortbildungs-Verein“
- 1879 19. leden — první úřední zpráva o ilegální organizaci sociálně demokratické strany ve Šternberku (v trestních spisech okresního úřadu)
- 1885 březen — stávka v mechanické tkalcovně Heeg-Friedmann za zvýšení mezd
- 1890 1. květen — prvomájové oslavy ve Šternberku za účasti asi 3000 osob ze Šternberska
- 1891 30. květen — založení odborové organizace šternberských textilních zaměstnanců „Textilarbeiter-Verein“
- 1897 květen — červenec — stávka v mechanické tkalcovně Heeg-Friedmann za zvýšení mezd a snížení pracovní doby (jedenáctihodinové)
Souvislost s vyvrcholením kampaně za snížení pracovní doby v textilních závodech v Čechách a na Moravě (11 000 stávkujících)
- 1899 15.—16. říjen — sjezd textilních zaměstnanců Moravy ve Šternberku. 60 delegátů zastupovalo 2800 organizovaných textilních dělníků Moravy a Slezska
- 1899 12., 13. listopad — zemská konference sociálně demokratické strany ve Šternberku
- 1900 duben — zahájení stavby Dělnického domu
- 1907 duben—září — stávka 5 textilních závodů ve Šternberku za zvýšení mezd
- 1909 červenec, květen 1910 — největší stávka šternberských textilních zaměstnanců za zvýšení mezd, které se zúčastnilo asi 800 stávkujících
- 1917 říjen — nepokoje mezi šternberským obyvatelstvem pro zdražování potravin, demonstrace dělnictva s hesly „Chceme chléb — hladovíme“
- 1918 únor — demonstrace žen z iniciativy dělnic ze státní tabákové továrny proti válce a proti nedostatku potravin
- 1918 15. listopad — sraz demobilizovaných vojáků, na němž vystoupil mluvčí sociálně demokratické levice Max Tögel
- 1919 únor—březen — vyvrcholení poválečné hospodářské krize, útoky německé buržoazie a všech německých stran včetně sociální demokracie proti ČSR, vzpoura proti novému státu a masakr na náměstí ve Šternberku 4. března (16 mrtvých, 23 zraněných na straně demonstrantů). Cíl: odvrátit pozornost od sociálních otázek. Dva čs. vojáci padli za oběť této demonstraci. Pomník na náměstí generála Svobody.
- 1920 28. červen — stávka pokrokové části šternberského dělnictva na protest proti týrání čs. rudoarmejce Muny legionáři v Olomouci
- 1920 12. září — účast delegátů soc. dem. levice ze Šternberka na konferenci moravsko-slezské marxistické levice v Olomouci
- 1921 12.—15. březen — účast delegátů soc. dem. levice ze Šternberka na sjezdu německé marxistické levice v Pavlovicích u Líberce
- 1921 červen — založení KSČ ve Šternberku
- 1921 červen — první internacionální den mládeže ve Šternberku
- 1921 15. srpen — veřejné shromáždění svolané KSČ ve Šternberku. K 800 účastníkům promluvil s. Karl Kreibich o výsledcích III. kongresu Komunistické internacionály
- 1921 30. říjen až 2 listopad — Slučovací sjezd KSČ v Praze, internacionální sjednocení revolučního proletariátu ČSR, závěry sjezdu přijaty šternberskou organizací KSČ

Literatura a prameny:

Basel, L. — Fidler, P.: Severní Morava a západní Slezsko pod vlivem německého iredentismu do roku 1919. Bruntál, Vlastivědný ústav 1971. 101 s.

Dohnal, M.: Průmyslová revoluce a počátky dělnického hnutí v severomoravské plátenické oblasti. Ostrava, Profil 1973. 162 s.

K metodickým otázkám regionálních dějin dělnického a komunistického hnutí. Přípravil Josef Bartoš. Ostrava, Profil 1976. 306 s.

Kolejka, J.: Revoluční dělnické hnutí na Moravě a ve Slezsku 1917—1921. Praha, SNPL 1957. 268 s.

Kollmann, V.: Vincy Schwarz, Literární medailon k 75. výročí narození. Šternberk, Měst. KSC — Okr. archiv Olomouc 1977. Nestr.

Lesák, V. — Trapl, M.: Přehled dějin dělnického hnutí na střední a severní Moravě do roku 1890. In: Sborník Vlastivědného muzea v Olomouci. Oddíl B. Společenské vědy VI/1960. Ostrava, Kraj. nakl. 1962, s. 41—101.

Navrátil, J.: Revoluční dělnické hnutí ve dvacátých letech na Šternbersku. In: 50 let bojů KSC za socialismus v Severomoravském kraji. 2. Olomoucko. Sborník statí, vzpomínek, dokumentů. Ostrava, SM KV KSC 1971, s. 34—54.

Navrátil, J. — Valíček, J.: Šternbersko. In: Ke vzniku KSC na střední a severní Moravě. Sborník prací. AUPO, fac. philosophica, supplementum 3. Praha, SPN 1961, s. 124—141.

Nevřiva, O.: Dělnické stávky na Moravě v poslední fázi kapitalismu volné soutěže (1887—1882). Praha, SPN 1965. 64 s.

Pospěch, P.: František Urbášek, československý rudoarmejec ze Šternberka. ZVÚO 1977, č. 189, s. 2—4.

Prucek, J.: Prezidiální spisy okresního úřadu ve Šternberku jako pramen k regionálním dějinám dělnického hnutí (do r. 1900). In: Okresní archiv v Olomouci 1978. Olomouc, Okr. archiv 1979, s. 28—33.

Prucek, J.: Stanovy dělnického spolku ve Šternberku. In: Okresní archiv v Olomouci 1978. Olomouc, Okr. archiv 1979, s. 110—111.

Šternberský okres. Šternberk, Krajský ústav pro další vzdělávání učitelů v Olomouci — Okresní pedagogické středisko ve Šternberku 1957. 54 s.

Trapl, M. — Písková, M.: Expozice Olomoucko v letech 1848—1948. Olomouc, Vlastivědný ústav 1973. 38 s.

Valíček, J.: Místopis Šternberska. 1848—1960. Olomouc, Filozofická fakulta Univerzity Palackého 1970. 167 s.

Valíček, J.: Z počátků dělnického hnutí na šternberském okrese. In: Ročenka muzeí Olomouckého kraje 1/1955. Olomouc, Kraj. nakl. 1957, s. 206—209.

K vývoji dělnického hnutí na Šternbersku je zaměřen seriál článků v závodním časopise „ČAS“. Blíže viz: Čas, IV, 1961.

Z nejdůležitějších pramenů upozorňujeme na tyto fondy:

Státní oblastní archiv v Brně, Archivní fondy:

Moravské gubernium (do r. 1849)

Moravské místodržitelství (1850—1918)

Policejní ředitelství (1810—1930)

Státní oblastní archiv v Opavě, pracoviště Olomouc, archivní fondy:

Krajský soud Olomouc (1850—1947)

Obchodní a živnostenská komora Olomouc (1850—1949)

Okresní archiv v Olomouci, pracoviště Šternberk, archivní fondy:

Okresní úřad Šternberk (1861—1918)

Sbírka soudobé dokumentace

Fond Vlastivěda Šternberk uložený v KVM Olomouc — pracoviště dokumentace současnosti.

V závěru poznamenejme, že tato pomůcka je první svého druhu v našem okrese a tvoří nedílnou součást připravovaného cyklického metodického materiálu z dějin DH a KSC na Šternbersku, jehož hlavním posláním je účinně napomáhat výchovně vzdělávacímu procesu v rámci systému „Kultura mládeže“.

Jsmes přesvědčeni, že se náš materiál stane vítanou pomůckou nejen v rámci výuky dějepisu ve školách, ale prostřednictvím kulturních institucí i pro další výchovu a vzdělávání našich pracujících.

SDĚLENÍ

● Transparent z Topolan

Soudruh Jan Smola, bytem Topolany 62, věnoval muzeu v roce 1967 cennou památku z pobytu Rudé armády v Topolanech. Jde o transparent s tímto ruským textem:

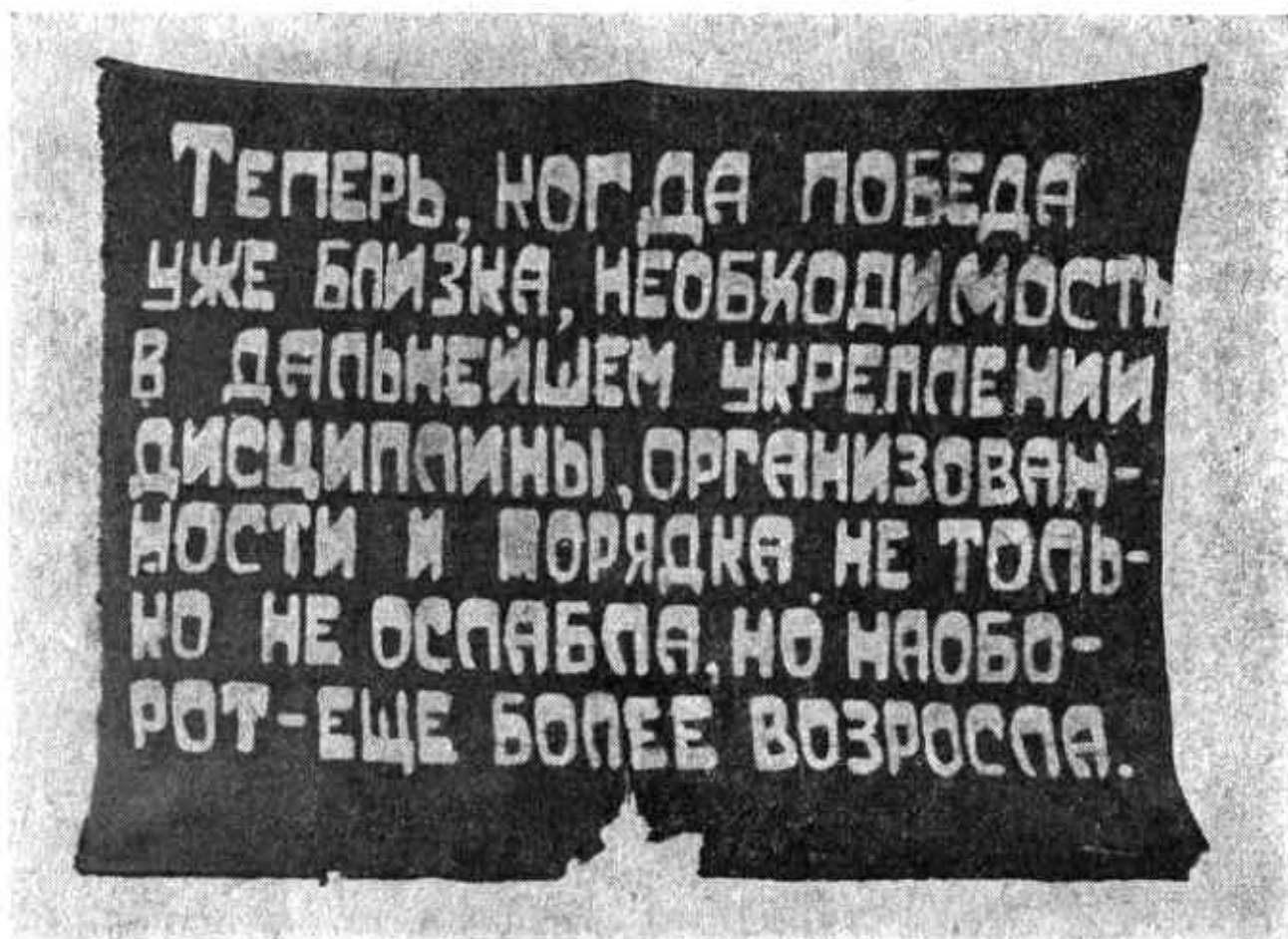
„Nyní, když je již vítězství blízko, nutnost dalšího upevnění morálky, organizovanosti a pořádku nejen že nepolevila, ale naopak ještě více vzrostla.“

Dárce transparentu pomáhal ve spolupráci s příslušníky Sovětské armády organizovat počátky budování mírového života obce.

Sovětské vojáky byli až do svého odchodu z Topolan, tj. do srpna 1945, ubytováni v domě č. 18. Tam také byl transparent při prohlídce domu po úmrtí jeho majitele Františka Čepičky nalezen.

Soudruh Jan Smola jej tehdy věnoval muzeu a přispěl tím k obohacení našich sbírek o další významný autentický materiál z roku 1945.

Vítězslav Kolmann

Sovětský transparent z Topolan z r. 1945

● Z FOTOARCHÍVU KRAJSKÉHO VLASTIVĚDNÉHO MUZEA V OLOMOUCI

Počátky fotoarchívu KVMO jsou spjaty s činností Městského muzea v Olomouci, vzniklého sloučením umělecko-průmyslového, historického a přírodovědného muzea v roce 1924. K pamětníkům, kteří se profesionálně zabývali fotodokumentací tehdejší Olomouce, patří i správce bývalého Městského muzea dr. Robert Smetana, který fotoarchív systematicky budoval od roku 1936. V roce 1951 se fotoarchív stal součástí Krajského muzea v Olomouci, jež vzniklo sloučením muzea Vlasteneckého spolku muzejního a všech oddělení Městského muzea v Olomouci.

V rozsáhlém sbírkovém fondu fotoarchívu KVMO je nyní uloženo přes 200 000 negativů a náhledových snímků, dokumentujících vývoj střední a severní Moravy včetně Olomouce a okolí. Negativy, z nichž nejstarší jsou datovány rokem 1860, zachycují vývoj města od poslední třetiny 19. století. Najdeme zde např. negativy z vojenského prostředí, z průmyslových počátků rozvoje města, počínajících bouráním hradeb, z vývoje železniční dopravy i pouliční dráhy (snímky prvních olomouckých tramvají), z vývoje zdravotnictví (pohledy na olomouckou nemocnici z přelomu 19. století) a řadu dalších autentických fotodokumentů. K významným studijním pomůckám patří z tohoto hlediska práce Václava Buriana s názvem „Olomouc ve fotografii 19. století“.¹

K dalším pozoruhodným tematicky uspořádaným celkům patří stavební památky Olomouce a okolí. Z období okupace je dochováno přes 7000 negativů pořízených fotoarchívem bývalého Městského muzea v rámci akcí památkové ochrany ve válečných poměrech. K dalším tematickým souborům patří fotodokumentace zařízení KVMO (hrady, zámky, jeskyně a arboretum), přírodní krásy střední a severní Moravy, fotodokumentace vlastní výstavní a expoziční činnosti KVMO apod. Unikátní je rovněž sbírka leteckých snímků olomouckého regionu a fond diapositivů a filmů s regionální tematikou.

Nejpočetněji zastoupena je sbírka fotodokumentace z dějin dělnického a komunistického hnutí na střední Moravě, jež je rozdělena do čtyř skupin: 1. dělnické hnutí před první světovou válkou, 2. dělnické hnutí v době první světové války, 3. dělnické hnutí a KSČ v buržoazní ČSR, 4. dělnické hnutí a KSČ po roce 1945. Najdeme zde fotodokumentaci k 1. májům, demonstracím, stávkám v období nezaměstnanosti, fotokopie dělnického a komunistického tisku, policejních hlášení, protokolů ze schůzí a konferencí KSČ apod. Dokladem „mírumilovné“ politiky církve je i soubor dochovaných snímků z roku 1914, na němž vidíme arcibiskupa Bauera žehnajícího nastoupěnému vojsku na olomouckém náměstí před odchodem na frontu.

V roce 35. výročí osvobození Československa připomínáme, že v této sbírce je bohatě zastoupena fotodokumentace protifašistického odboje a osvobozovacích bojů na Olomoucku. Pozoruhodné jsou zejména autentické amatérské snímky z 9. května 1945 z Olomouce, Litovle, Šternberka, Uničova a obcí dnešního olomouckého okresu, jež jsou využívány k výstavní, publikační a přednáškové činnosti.

Ke studiu novodobých dějin našeho regionu mohou sloužit větší tematické regionální celky jako např.: Únor 1948, zakládání JZD a průběh kolektivizace, výstavba průmyslu, návštěvy vedoucích představitelů a významných osobností společenskopolitického života, volby, organizace Národní fronty v okrese, školství, kultura, umění, sport, zdravotnictví, služby a další tematické soubory, dokumentující vývoj olomouckého regionu. Samostatnou skupinu tvoří soubor portrétů významných osobností.

¹ Burian, Václav: Olomouc ve fotografii 19. století. [ikonografie Olomouce do roku 1900; 1. část]. Práce odboru společenských věd Vlastivědného ústavu v Olomouci č. 29. Olomouc, Vlastivědný ústav 1973. 54 s., obr. v textu.

Sbírkový fond fotoarchívu KVMO je průběžně a systematicky doplňován. Ročně je zkatalogizováno asi 3000 negativů. Hlavní důraz klademe na fotodokumentaci současnosti. V rámci souběžného doplňování fondu se úspěšně rozvíjí spolupráce s ČTK a redakcí Stráže lidu v Olomouci. Na průběžném doplňování fondu se v současné době podílí i literární archiv KVMO, který má bohatou sbírku fotografií a pohlednic — asi 20 000 kusů. Fotografie a fotokopie tiskovin a archiválií uložené v literárním archívu KVMO dokumentují kulturně politický vývoj střední a severní Moravy v první polovině tohoto století. Jde převážně o staré sběry dřívějších olomouckých muzeí, které mohou rovněž sloužit k dalšímu badatelskému využití v oblasti studia dějin dělnického a komunistického hnutí jak v období kapitalismu, tak v etapě budování socialistické výstavby Československa. Negativy významných dokumentů budou ukládány ve fotoarchívu KVMO, což vyloučí možnost případného poškození originálů při studiu. Uvažujeme rovněž o podobném postupu při přefotografování významných dokumentů ze sbírek oddělení dokumentace současnosti. Mimořádnou hodnotu mají alba a soubory pohlednic v literárním archívu KVMO, jež byly muzeu darovány nebo získány koupí. Část této sbírky dokumentuje sběrnou oblast KVMO včetně Olomoucka. K významným dobovým pohlednicím jsou pořizovány seznamy a negativy, jež budou k dispozici badatelům ve fotoarchívu KVMO. K usnadnění orientace je zpracován tezaurus.

V tomto roce připravujeme cyklus besed s názvem „Olomouc v minulosti a současnosti“, jehož součástí bude promítání fotografií a pohlednic názorně přibližujících historický vývoj našeho města. Besedy jsou určeny žákům ZŠ a budou realizovány v KVMO v rámci podílu kulturních institucí v systému „Kultura mládeže“.

Cílem našeho příspěvku bylo seznámit veřejnost se strukturou sbírkového fondu a současným stavem fotoarchívu KVMO. Hlubším rozbořem jsme se proto nezabývali. V závěru připomeňme, že této bohaté sbírky lze využít nejen k vědecké a odborné práci, ale i v široké oblasti kulturně výchovné činnosti, především k výchově a vzdělávání naší mladé generace.

Jaroslav Seifert — Vítězslav Kollmann

● Z EDIČNÍ ČINNOSTI PŘEROVSKÉHO OKRESNÍHO VLASTIVĚDNÉHO MUZEA

V roce 1979 vyšly v Okresním vlastivědném muzeu J. A. Komenského v Přerově tyto publikace: 1. Moravské bratrské školství a jeho protějšky v 16. až 18. století. Tento rozsáhlý sborník materiálů z kolokvia z r. 1973 (152 str. formátu A4) obsahuje 29 příspěvků, bohužel příliš nestejně kvalitativní úrovně, zasluhoval by si zvláštní, samostatné recenze. Olomouce se dotýkají odborné statí Pavla Flosse, Jiřiny Holinkové, Miloše Kouřila a Jaroslavy Němečkové. Je vytištěn a do konce roku 1979 vyjde sborník Tradice J. A. Komenského mezi českým a slovenským učitelstvem v 19. a 20. století (asi 200 str. formátu A4). 2. Dále vyšel Sborník k dějinám českého školství a učitelstva na Moravě IV. (146 str.). Věnujme pozornost tomuto Sborníku IV, protože mj. pojednává o olomouckých vlasteneckých snahách z poloviny 19. století a přináší studii o národopisném a vlastivědném pracovníku Hané, nositeli Zlaté medaile UP, zasloužilém učiteli Josefu Vacovi.

Jde v pořadí již o čtvrtý Sborník k dějinám českého školství na Moravě, který obsahuje dva příspěvky nedávno zesnulého prof. UP dr. Miloslava Trapla, který publikoval v edici přerovského muzea již r. 1973 svou vynikající, materiálově podloženou studii: Havlíčkovy vztahy ke školství a k učitelstvu. Dále se na zmíněném čtvrtém Sborníku autorsky podílel Pavel Marek (studie o Josefu Vacovi), Miroslav Riedl (o internačním táboře Kinderheim ve Svatobořicích)

a Jiří Štraus (o početnících Mikuláše Brněnského z r. 1567).

Nejkvalitnějším příspěvkem zmíněného Sborníku je Traplova 35stránková studie: *Snahy moravských buditelů a pedagogů o reformu školství v letech 1848 až 1849*. Jde o vědecky materiálově hluboce fundovanou studii doloženou a doprovázenou rozsáhlým dokumentačním a poznámkovým aparátem, promyšleně a přehledně koncipovanou a dospívající k syntetizujícím závěrům. Druhý Traplův příspěvek ve zmíněném sborníku (Z galerie významných boskovických levicových učitelů) není již zpracován s takovou dokumentační šíří a akribií. První zmíněná Traplova studie může a měla by sloužit autorům i redaktorům přerovských publikací Okresního vlastivědného muzea jako vzor. Kontrastuje nápadně např. s metodologickým přístupem a zejména se zpracováním příspěvku Miroslava Riedla (*Internátní tábor ve Svatobořicích a jeho Kinderheim*). Autor více méně pouze formálně uvádí na závěr svého příspěvku soupis pramenů a literatury, avšak v textu chybějí odkazy a ve zpracování nerozlišuje heuristickou hodnotu faktů z archívních materiálů od vzpomínek pamětníků a beletristické memoirové literatury. Vlastní tematika o barbarské zrůdnosti nacismu i vůči dětem by si zasluhovala metodologicky zodpovědnějšího a promyšlenějšího zpracování. Skutečnost, že Riedlův příspěvek byl bez redakční úpravy nebo aspoň poznámky ve Sborníku otištěn, svědčí o malé odborně metodologické náročnosti odpovědného redaktora, ale i recenzenta statí. Pouze odborná stať Pavla Marka, odborného pracovníka Okresního kulturního střediska v Prostějově s názvem „Josef Vaca — stručný nástin života a díla učitele, národopisného a vlastivědného pracovníka“ se přibližuje úrovni zpracování k zmíněné studii prof. dr. Trapla.

Okresní vlastivědné muzeum v Přerově, které je od roku 1966 pracovištěm pro kmenologii a dějiny moravského školství, prezentuje v úseku ediční, publikační aktivity kvantitativní bilanci, která zasluhuje uznání. Od r. 1970 vydalo více než 30 publikací (počítaje v to i brožurky z kolokvií o učitelích-komunistech, rovněž sice v nestejně kvalitativní úrovni zpracovaných, které muzeum spolu s OV KSČ a přerovským gymnáziem vydává). Nicméně v posledních třech letech vydalo přerovské muzeum čtyři obsáhlé odborné publikace. Jedna z nich zasluhuje zvláštní pozornost muzejních pracovníků i historiků: *Výroční zprávy obecných, měšťanských, středních, učňovských (pokračovacích) a vysokých škol, studentských a vzdělávacích spolků uložené ve sbírkovém fondu pracoviště dějin moravského školství a kmenologie Vlastivědného ústavu v Přerově*, (1977, 264 s., formát A4) zpracoval František Hýbl. Jde o největší zpracovanou sbírku tohoto druhu u nás (soupis necelých 18 000 titulů výročních zpráv z českých zemí a ze Slovenska i ze 130 zahraničních měst. Tato muzejní a studijní pomůcka si získala zaslouženě uznávané hodnocení i v odborném tisku.¹

Ervín K o u k a l

¹ Skutil, Jan: *Vlastivědný věstník moravský*, XXXI, 1979, č. 2, s. 235.

● K budování kartotéky regionální literatury v KVMO

Současné období budování vyspělé socialistické společnosti klade vysoké nároky na kvalitu veškeré práce. Nejinak je tomu ve společenských vědách. Nezapomínejme, že centrum ideologického boje se v posledních letech stále větší měrou přenáší do oblasti kultury. Rozvoj společenských věd závisí na odpovědném přístupu všech pracovníků v kultuře.

Nepostradatelnou pomůckou odborné činnosti je informační aparát, napomáhající výstavní a expoziční činnosti, jež se stala nezastupitelnou součástí extenzivní práce všech muzeí. Jde zejména o přípravu výstav a expozic, v nichž je třeba vycházet z komplexního pohledu. Heuristická hlediska vždy předpokládají dostatečný výběr materiálů. Ediční, výstavní a expoziční činnost vyžaduje systémový přístup, garantující pregnantní analýzu a syntézu sledovaných jevů.

Tyto a další aspekty vedly k rozhodnutí budovat speciální kartotéku regionálních materiálů k problematice dějin dělnického hnutí a KSČ na Olomoucku, a to jak z hlediska souběžné dokumentace současnosti, tak retrospektivy s výchozím rokem 1848.

Předmětově uspořádaná kartotéka, uložená v knihovně Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, zachycuje formou bibliografických záznamů významné časopisecké články, diplomové práce, analytické rozpisy sborníků a další periodický i neperiodický tisk z Olomoucka, doplněný krátkou anotací. K hlubšímu poznání dobové společensko-politické reality slouží i odkazy na archivní prameny, tj. na archivní dokumenty, uložené jak v KVMO, tak zejména v Okresním archivu v Olomouci a jeho pobočkách v Litovli a Šternberku, dále na dokumenty ve Státním oblastním archivu v Brně aj.

Pro studium vývoje dělnického hnutí na Olomoucku jsou významná především hesla: Hnutí dělnické, demonstrace, stávky, 1. máj, odboj protifašistický, sjezdy KSČ, schůze, ohlas VŘSR na Olomoucku, volby, Únor 1948, brigády socialistické práce, osobnosti a řada dalších předmětově uspořádaných bibliografických záznamů.

Tato kartotéka, budovaná podle katastrálního hlediska, tj. sledující současné území okresu Olomouc a obsahující více než 1500 bibliografických údajů, slouží jak odborné a vědecké činnosti pracovníků KVMO, tak zaměstnancům jiných institucí, eventuálně studentům, kteří se prokáží studijním povolením.

V současné době bylo zahájeno jednání o spolupráci na vytvoření jednotného regionálního informačního systému společenských věd, a to především s knihovnami SVK a OK v Olomouci.

Soudíme, že je na místě zdůraznit, že budování těchto a dalších informačních pomůcek přispívá k realizaci jednoho z vytyčených úkolů XV. sjezdu KSČ — k prohlubování kvality a efektivnosti práce na všech úsecích společenského života.

Vítězslav Kollmann

- a, Dokumenty o životě a díle ruských a sovětských spisovatelů, 189/29.
 AMBROS D., Vítězný nástup KSČ na Olomoucku ve 30. letech, 178/1. — Výstava „Cestou Říjnové revoluce“, 189/26.
 AMBROS D. viz NOVÁK F.
 BARTH V., Problém vzniku čediče v moravské geologii na začátku 19. století, 195/16.
 BARTOŠOVÁ Š., K 30. výročí Vítězného února, 182/1.
 BERANOVÁ V., Čtyřicet let od založení Skupiny olomouckých výtvarníků, 190/1.
 BINAR M. — ČECHÁK M. — MORAVEC M., Jeskyně ve Starém Podhradí u Černé Vody, 151/19. — Jeskyně ve vápencovém lomu ve Vitošově, 151/21.
 BUBENÍČKOVÁ M., K dějinám závodu Zora, 180/1.
 BURIAN V., Přehled literárněhistorické produkce o olomoucké Společnosti neznámých učenců, 152/7. — Předběžná zpráva o archeologickém výzkumu v Dolanech r. 1971, 154/18. — K osobnosti lidového malíře Antonína Peciny, 154/35. — Dodatek k přehledu historické produkce o Společnosti neznámých, 154/36. — Olomoucký recept ze začátku 15. století, 154/56. — Historickoarcheologický výzkum hradu Tepence roku 1971, 156/7. — Neznámé hodnoty platebních známek zaměstnanců železnice v Olomouci, 156/30. — K osmdesátým narozeninám inženýra Josefa Kšíra, 158/24. — K dokumentaci výzdoby koňských postrojů, 158/29. — Doplnující poznámka k historii petrášovské hrobky, 160/26. — Předběžná zpráva o archeologickém výzkumu „Kartouzky“ v Dolanech 1972, 160/34. — Kamenické značky v dolanské kartuzii, 162/31. — Příspěvky k moravskému katastru nálezů mincí, 164/7. — K portétu Rudolfa Eitelbergra (1817—1885), 164/31. — Předběžná zpráva o výzkumu na „Kartouzce“ v Dolanech r. 1973, 166/17. — Aplikace reversu Widemanovy medaile k osvobození Olomouce z roku 1758 na střeleckém terči, 166/21. — Poznámka ke znaku z Řimic, 168/19. — K moravským nálezům kostěného obložení sochy kuše ze 14. a 15. století, 170/16. — Zachrana otaslavického hradu, 170/19. — Holandský větrný mlýn u Dětkovic, 170/19. — IV. svazek Historického místopisu Moravy a Slezska v letech 1848 až 1960, 170/20. — Předběžná zpráva o výzkumu v Dolanech r. 1974, 172/16. — Druhý letecký experiment v Olomouci r. 1911, 172/23. — Olomoucké vakcinační osvědčení z roku 1812, 172/23. — Poslední jarmareční písničkáři v Olomouci, 172/24. — Dagmar Stará, Konvářské značky pražských mistrů, 172/28. — Pomníky na hrobech rudoarmejců, 174/1. — Olomoucký střelecký terč námětem poštovní známky, 176/12. — Neznámý renesanční portál v Olomouci, 184/30. — Doklad dělostřelecké práce olomouckého zvonáře Jiřího Hechpergra z roku 1596, 186/17. — Objev pozdněgotického znaku v Bezručových sadech v Olomouci, 186/29. — K péči o holandské větrné mlýny, 186/30. — Nález archiválií v Olomouci čp. 230, 188/30. — Století od objevu oken románského paláce v Olomouci, 188/32. — Pamětní zápisy z domu čp. 383 v Olomouci, 188/28. — Ke statistice větrných mlýnů na Moravě uprostřed 19. století, 194/8. — 85. narozeniny ing. Josefa Kšíra, 194/26. — V roce 1978 vzpomínáme..., 196/1. — Přehled literatury o Klášteře Hradisku, 196/6. — K osudům hradíštského archivu v roce 1642, 196/37. — Olomoucké veduty, 196/39. — Listiny z dějin Olomouce, 196/39. — Miloš Kouřil—Josef Bartoš—Jiří Skarupský—Květa Andrášková—Jaroslav Janšta: Bělkovice-Laštany, 196/40. — Leoš Mičák: Hradisko u Olomouce, 196/40. — Hvězdicové průseky v Předním lese u Dětkovic na býv. pačlavickém statku, 198/27. — Upozornění, 198/32. — K pojetí reliéfu na secesním pomníku prof. J. Tálského v Olomouci, 200/9. — Ještě k olomouckým univerzitním glóbiím z roku 1695, 200/21. — Redakční doplněk k literatuře o misce Augustina Käsenbrota, 200/28.
 BURIAN V. — PÍSKOVÁ M., Úvodem k výstavě „Staroegyptské mumie“ v Olomouci, 156/1.

- BURIAN V. viz DOPITA J.
- COP M., Popis a poznátky z konzervačního procesu výklenkové sošky ve sbírkách Vlastivědného ústavu v Olomouci, 178/26.
- CEJP K. — FASSATIOVÁ O. — ZAVŘEL H., Příspěvky k poznání některých rodů řádu Sphaeropsidales (Fungi imperfecti) z Moravy, 153/1.
- ČECHÁK M. viz BINAR M.
- ČERNÁ O., Spomínáme na pramene, z kterých sme čerpali, 167/19.
- ČIČATKA J., Ohlas olomouckého a pražského tisku na první české provedení Višněvského „Optimistické tragédie“, 160/4. — Ze sovětských dramát na scéně olomouckého divadla v třicátých letech: Gorkého „Vassa Železnovová“ a Vodopjanova „Touha“, 166/6. — Zájezd olomoucké opery do Vídně roku 1924, 180/8. — Repertoár německého olomouckého divadla v posledních měsících roku 1805, 200/14.
- D-, Vzácné staré tisky historické a topografické literatury, 160/44.
- DITRICHOVÁ K., Příspěvek k dějinám knihovny Vlastivědného ústavu v Olomouci, 162/24.
- DOHNAL V., Přírůstky archeologického oddělení Vlastivědného ústavu v Olomouci v letech 1969—1970, 154/21. — Lepenski Vir — nová kultura ze střední doby kamenné (mesolitu) v srbském Podunají, 156/5. — Terénní badatelská a sbírkotvorná činnost archeologického oddělení olomouckého muzea v letech 1971—1973, 174/13, 176/15. — Výzkumná a sbírkotvorná činnost archeologického oddělení olomouckého muzea v letech 1974—1975, 189/13. — Ing. Jan Janásek (25. 11. 1898 — 8. 8. 1975), 190/23.
- DOHNAL V. — ZAPLETAL V., Archeologická sekce VSMO v letech 1971—1974, 172/25.
- DOPITA J. — BURIAN V., Za Rudolfem Pospíšilem, 194/23.
- DUDA J., Zajímavá bryologická lokalita v Nížkém Jeseníku, 153/29. — Poznámky k fytogeografickému členění severní Moravy a Slezska, 169/25.
- DVOŘÁK J., Utváření Šaldova vztahu k obrozené literatuře, 189/5.
- DVOŘÁK F., Olomoucké období národního umělce Jana Zrzavého, 144/3.
- DYK V., Kolenatiho průkopnický výzkum Pradědského masívu, 163/32.
- ELIÁŠ B., K tajemství díla Jiřího Wolkra, 176/7. — ELIÁŠ—ŽÁČEK, B.: Primát Prostějovska ve výrobě řepného cukru, 192/4.
- ELIÁŠ J. O., Nejstarší plán města Olomouce (1712—1727), 162/45.
- ERNEK E. viz UVÍZL M.
- FASSATIOVÁ O. viz CEJP K.
- FRÖML F., Výročí MUDr. Ignáce Bernáta, 194/28.
- GÁBA Z., Bibliografie českých a našeho území se týkajících prací o souvcích a bludných balvanech, 151/23. — Souvková hlína ze Skorošic a směr pohybu pevninského ledovce, 155/23. — Příspěvek k poznání ledovcem transportovaných pazourků, 157/16. — Jednoduchý určovací klíč vůdčích souvků ČSR, 165/7. — Rombový porfyr jako souvek z Žulové ve Slezsku, 167/5. — Za sběratelem nerostů Vladimírem Knozem, 183/30.
- GÁBA Z. — PEK J., Nález Syringomorpha nilssoni z ledovcových souvků ČSSR, 181/1. — Šedesát let doc. RNDr. Jindřišky Němcové, CSc., 181/29.
- GRAČKA V., Sgrafito ve Velké Bystřici, 190/15. — Drobná orientalizující zahradní architektura v Dolanech, 192/28. — Ještě k nálezům sgrafita ve Velké Bystřici, 198/31. — Poštovní přepřahací stanice ve Velkém Újezdě, 200/11.
- GREGOR V., Nad pozůstalostí profesora Richarda Kopy, 182/20.
- GROWKA K., Bedřich Václavek a olomoučtí výtvarníci, 200/1. — K. 50. výročí založení pobočky České numismatické společnosti v Olomouci (1929—1979), 200/5. — Medaile Univerzity Palackého v Olomouci, 200/30.
- HEJZLAR H., Augustin Olomoucký a zlatá miska z Olomouce, 200/27.
- HEKELE J., Conradin Kreutzer a Bílá Lhota, 159/24.
- HLOBIL I., Zpráva o revizi nemovitých památek na okrese Olomouc, 154/32. —

Poznámky k olomoucké kamenné plastice z 80. let 15. století, 158/21. — K reliéfu Korunování P. Marie nad hrobem ve farním kostele sv. Gottharda v Bouzově, 159/26. — K percepci italské renesance za Ctibora Tovačovského z Cimburku, 160/9. — K datování a provenienci pozdněgotické sochy sv. Václava ve Vlastivědném ústavu v Olomouci, 160/39. — Nově objevená promoční dedikace Jana Lysovského z Lysovic — nejstarší emblém olomoucké univerzity z roku 1640, 184/15. — Univ. prof. Albert Kutal, DrSc., 190/22.

HLŮZA B., K 70. narozeninám profesora Jaromíra Dienera, 179/26. — K 85. narozeninám Bohumila Knoflíčka, 193/26.

HOMOLA V. — MARTINEC P. — KOPEČNÝ V. — MEJZLÍK L., Zpráva o mapování krystalínika na listu Višňové (okres Znojmo), 157/18.

HOŠEK E., Administrativní opatření při epidemii cholery v roce 1831 na Moravě, 172/4.

HRABĚTOVÁ — UHROVÁ A., František Gogela, 50 let od jeho smrti, 157/28.

HRADECKÝ J., Dvě méně známé stránky ze života „olomouckého vězně“, 152/19.

HRBEK T., Student Slovanského gymnasia v Olomouci Hynek Babička, 158/9.

HRBKOVÁ R., Několik slov o olomouckých džbánkařích, 152/31. — Zajímavá aplikace habánského vzoru na keramice 19. století, 154/31. — Počátky evropského porcelánu, 156/17. — Šternberská fajáns, 162/1.

HUBÁČEK J., Příspěvek k rozšíření minujících lepidopter v okolí Uherského Hradiště, 183/13. — Druhý příspěvek k minujícím hmyzu na Uh. Hradištsku: Coleoptera a Hymenoptera, 185/6. — Příspěvek k faunistickému výzkumu Uhersko-Hradištska, 185/16. — Třetí příspěvek k rozšíření minujících dipter na Uherskohradištsku (část 1), 187/14, 191/1. — Příspěvek k faunistickému výzkumu Uhersko-Hradištska, II. část Apidae, mimo rod *Bombus*, *Halictus*, *Andraena*, 195/24. — Příspěvek k zoocedilogickému výzkumu na Uhersko-Hradištsku, 197/1.

HÝBL J., Pronásledování redaktorů v olomouckém kraji koncem 19. a počátkem 20. století, 164/1. — K elektrifikaci střední Moravy před první světovou válkou, 168/5.

CHMELA J., viz UVÍZL M.

-J-, Letákové noviny, tištěné v Olomouci r. 1570, 166/23.

KABELÍK J., Moje zkušenosti s brazilskými pavouky a jedovatými členovci, 185/13. — Vzpomínky na Rudolfa Pelíška, 199/21.

KAČURA G. — KVĚT R., Výskyt sirovodíkových vod v údolních nivách, 161/4.

KALABIS V., Makropaleontologické zhodnocení menilitových vrstev se zvláštním zřetelem k ichtyofauně lokalit Špiček u Hranic na Moravě a Kelče, 173/1, 175/1.

KARÁSEK J., Nález ilmenitu a titanitu ve tmelu spodnodedvonských křemených slepenců u Brna, 179/8.

KAŠPAR O., K latinskému vydání Cortésových listů z roku 1532, chovanému v olomoucké Státní vědecké knihovně, 178/23. — Portréty španělských conquistadorů a indiánských vládců Mexika a Peru v Opmeer-Beyerlinckově Opus Chronographicum, 182/24. — České verze Cortésových listů v Kosmografii Zikmunda z Püchova, 192/8. — Ještě jednou ke Cortésovým listům, 194/25.

KAŠPAR O. — KAŠPAR Z., Latinské tisky Kolumbova dopisu o první cestě k Novému světu v Olomouci, 186/24.

KLIMEŠOVÁ Z., Objevy v křížové chodbě bývalého dominikánského kláštera u sv. Michala v Olomouci, 189/27. — Obnova interiérů Klášterního Hradiska, 196/1.

KLOS M., Adolf Turek, Bratrský sbor ve Fulneku, 152/30.

KOPEČNÝ V. viz HOMOLA V.

KOUŘIL M., Předbělohorský seznam premonstrátů na-Hradišku, 196/35.

KOVERDYNŠKÝ B., Jesenické megasyklinorium a jeho postavení v jv. křídle

středoevropských variscid, 155/3. — Příspěvek k poměru desenské a vrbenské série v Hrubém Jeseníku, 157/9.

KOŽUCH O. viz UVÍZL M.

KRÁLÍKOVÁ M., Nález písemnosti o stavebním vývoji jezuitského konviktu v Olomouci, 156/31. — Restaurátorská a konzervátorská činnost Vlastivědného ústavu v Olomouci v letech 1970—1975, 182/15. — Další doplněk k ikonografii Karla IV., 182/28. — Olomoucké motivy v díle národní umělkyně Ludviky Smrčkové, 198/1.

KRAUS B., Malířka Zdeňka Vorlová-Vlčková na Hané, 156/29. — Haná malíře Jaroslava Votruby, 166/7. — K původu ulice Lazarety v Prostějově, 166/22. — Z literárního rejstříku Maxe Kurta, 168/24. — Neznámé údaje o prvním malíři Národního divadla, 174/31. — Poznámky k životopisu buditele Jana Vlka, 190/31.

KRUTKÍ R., Stavby mládeže — jedna z konkrétních forem pomoci mládeže při budování socialismu v Československu, 176/1.

KŠÍR J., Krajinská lékárna v Olomouci, 156/12. — Petrášův palác v Olomouci, 158/1. — Petrášova hrobka u sv. Mořice v Olomouci, 160/23. — Lékárna „U Salvátora“ v Olomouci, 163/10. — Terežská brána v Olomouci, 178/11. — Omnibusová doprava k olomouckému nádraží, 186/1. — Železniční nádraží v Olomouci, 188/3. — Historie dřevěné lávky přes řeku Moravu k Hradisku u Olomouce, 192/17.

KUDLA M., Migrační schopnost pďalky *Arichana melanaria* L., 153/30. — *Martináčovití* (Saturniidae) na Olomoucku, 155/29.

KUPKA J., Mykologické poznámky, 153/27. — Botanické poznámky, 153/31. — Profesor Josef Eberle, 153/31. — Vzpomínka na přítele Stanislava Buriánka z Uničova, 153/32. — Houbařské poznámky, 157/29. — Tři velké strmělky z okolí Olomouce, 159/27. — Plžatka zimní — březnovka, 159/27. — *Bedlovnice zlatá* (*Lepiota aurea* QUEL.) *Goldfarbener Glimer* v uničovském parku, 173/33. — Několik mykologických poznámek z r. 1973, 167/26. — Tři škůdci prastarých dubů, 167/27. — Exkurze V. sjezdu mykologů na Olomoucku, 167/28. — Mykologické poznámky z r. 1974, 169/27. — Žampion pařeníštní — *Agaricus subperonatus* Langr/Sing., — Mykologické poznámky z našeho regionu, 181/32. — Mykologické poznámky, 1976, 185/1. — Několik mykologických poznámek, 199/22.

KUPKA V., Několik poznámek k portrétu J. Zrzavého od Boh. Kubišty v galerii výtvarného umění v Olomouci, 152/1. — K otázce vzniku nástěnných maleb v křížové chodbě domu v Olomouci, 156/10. — Za profesorem Václavem Richtrem, 156/32. — Rudolf Eitelberger — olomoucký rodák, předchůdce vídeňské umělecko-historické školy, 164/4. — Dosud neurčené zobrazení kostela sv. Mořice(?) na nástěnné malbě z počátku 16. století z křížové chodby olomouckého domu, 164/22. — K článku o kamenických značkách, 168/23. — Slovenské umění XX. století ze sbírek českých galerií, 170/4. — Výklad symbolu kamenického reliéfu z hradby olomouckého domu, 170/14. — K výstavě Františka Šnajdra, 170/20. — Na okraj výstavy N. N. Žukova v Olomouci, 172/1. — K sedmdesátinám Otakara Lenharta, 172/2. — Ještě jednou k zobrazení budov na olomoucké fresce ze 16. století, 172/12. — K výročí krajináře Jindřicha Lenharta, 180/29.

KUPKOVÁ A., Z paleobotanických sbírek Vlastivědného ústavu, 151/17. — K současnému stavu paleontologických sbírek ve Vlastivědném ústavu v Olomouci, 181/23. — Z kamenného herbáře, 195/32.

KVAČEK M. — PFEIFEROVÁ A., Sulfidická mineralizace hornin vrtu Kamenec-1 (severně od Mladoňova, Jeseníky, Morava), 159/1. — Výskyt apatitu v sintrových výplních Javoříčských jeskyní, 167/1. — Mineralogicko-geochemická charakteristika sulfidické mineralizace jihozápadně Javorníka v Rychlebských horách (Slezsko), 187/5.

KVĚT R., K pojmu geochemické facie, 151/1. — Vztah zlomové tektoniky a hydrogeochemických jevů na Ostravsku, 163/1. — Kde byla zakládána velkomoravská sídliště?, 164/32. — Rozšíření a genese síranových vod v neogénu na

Ostravsku, 165/1. — Sirovodíkové vody v okolí Prostějova, 167/9. — Genetický vztah sirovodíkových vod k hlubinné zlomové tektonice, 171/24. — Beziehungen zwischen den unterirdischen Sulfat- und Schwefelwasserstoffwässern und deren Abhängigkeit von der Tektonik, 177/1. — Živičné indicie sirovodíkových vod na Moravě, 187/11.

KVĚT R. viz KAČURA G.

LACINA J., Park ve Velké Bystřici, 175/10.

LANG A., O vojnách a vojácích v Příkazích, 162/42. — Loštičtí hrnčíři a Olomouc, 168/20. — Místní a pomístní jména v katastru obce Příkazy, 172/24.

LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ M., Winterthurská raně barokní kamna ve Šternberku, 194/10.

LICHARD M. viz UVÍZL M.

MACHYTKOVÁ M., Truchlivá píseň o jednom zamilovaném kuršmídu, 156/26.

MALISOVÁ M., Výstava „Život dětí v jeslích“, 180/32.

MAREK P., K olomouckému působení Josefa Váci, 194/29.

MARTINEC P. viz HOMOLA V.

MEJZLÍK L. viz HOMOLA V.

MELZER M., Lidová umělecká tvořivost kraje Drážďany, 190/19. — Počátky sběratelství lidového výtvarného umění na Moravě, 194/3. — Za ing. J. Kšírem (1892—1978), 200/29.

MORAV K., Neznámý urbář šternberského panství, 164/29. — Bývalý šternberský dvůr na Zářečí, 174/11. — Ještě jednou Václav Thám, 190/25.

MORAVEC M. viz BINAR M.

MORÁVEK R., Ke geologii a petrografii vápencového souvrství u Vitošova, 179/1. — K výskytu krystalického vápence u Krchlebska, 185/24. — 2. mezinárodní setkání speleologů v Moravském krasu, 197/31.

MORÁVEK R. — SLÁDEK R., Příspěvek k poznání Cu—zrudnění v Rychlebských horách, 191/17.

MUSIL J. V., Hraničník v arboretu Bílá Lhota, 159/26. — Kostel sv. Mořice nebo olomoucký hrad?, 166/12. — Tvrz v Řimicích, 168/15. — Významná vilová architektura v Olomouci-Nové Ulici, 170/12.

NEŠPOR V., Nejstarší písaři města Olomouce, 154/1.

NEUWIRTH M. viz RICHTÁR V.

NOSEK J. viz UVÍZL M.

NOVÁK F. — AMBROS D., Třicet let výtvarné teorie a výchovy na Univerzitě Palackého, 144/1.

OCÁSKOVÁ J., Pozůstalost Boženy Mrštíkové, 198/13.

OL., Komunistický tisk v boji na obranu Sovětského svazu, 160/43. — Zemětřesení na Hané r. 1661, 166/24.

ONDŘEJ M., Parazitické imperfektní houby sbírané v blízkém okolí obce Libina (okr. Šumperk), 159/13. — Parazitické imperfektní houby sbírané v blízkém okolí obce Libina (okr. Šumperk). Část II., 165/10.

OPRAVIL E., Klasifikace zkulturnění krajiny, 193/19. — Etnografické poznámky v Kolenatiho Květeně Hrubého Jeseníku, 197/25.

OŠANCOVÁ A., Olomoucký případ Andreje Hlinky roku 1919, 158/15.

PANOŠ V., Karel Absolon: Moravský kras, 151/26. — Významné výročí olomouckého geografa — pedagoga, 171/26. — Za Zdeňkem Bazgerem, 179/30.

PAVLÍK K., Prof. dr. František Říkovský, 159/28.

PAZDERKOVÁ E., Neznámá spolupráce českého vědce se slovenským výtvarníkem, 180/23.

PEK J. viz GÁBA Z.

PELIŠEK J., Červenozemě [terra rossy] v krasových dutinách vápenců od Vitošova u Zábřeha, 157/1. — Sedimenty mladečských jeskyň u Olomouce, 167/1. — K charakteristice kvartéru u Předmostí nedaleko Přerova na Moravě, 177/3. — Sprašové pleistocenní sedimenty a pohřbené pudy v severní části Horního

moravského úvalu, 183/1. — Granulometrie peltických sedimentů kvartéru ostravské oblasti, 187/1. — Granulometrie aluviálních (holocenních) sedimentů v nívních oblastech řeky Moravy, 195/9.

PETR I., Počátky kolektivizace zemědělství na střední a severní Moravě v letech 1949—1950, 168/1.

PETROVÁ S., Skripturní prvky ve scénografii Josefa Čapka, 144/24.

PFEIFEROVÁ A., Diskuse genetických vztahů magnetitu, hematitu a sideritu na ložisku Rákoš ve Spišsko-gemerském rudohoří, 161/1.

PFEIFEROVÁ A. viz KVÁČEK M.

PÍSKOVÁ M., Výstava o Karlu Havlíčkovi Borovském, 164/31. — Dokument k činnosti VSMO v době okupace, 182/12. — Viz BURIAN V.

POKLUDA L., Bryoflora krasového území Dražanské vrchoviny mezi Mladčí a Konicí, 169/10.

POSPÉCH P., František Urbášek, československý rudoarmejec ze Šternberka, 189/2.

POSPÍŠIL R., Pamětní medaile vydané olomouckými numismatiky za 50 let činnosti, 160/32. — Vývoj sovětské měny, 166/1. — Medailérské práce olomouckého sochaře Rudolfa Doležala, 170/6. — Olomoucké mincovny, 172/9. — Nová olomoucká medaile, 178/28. — Nová olomoucká medaile, 188/30.

POSPÍŠIL V., Zemřel ředitel Hynek Zavřel, senior československých floristů, 181/22.

POSPÍŠIL V. viz ZEMÁNKOVÁ J.

POSPÍŠIL V. — ŠULA B., Památce moravského botanika F. Webra, 197/29.

PRUČEK J., Archivní prameny k dějinám reformního augustinismu ve Šternberku 1371—1413, 152/24. — „... meta que vulgo dicitur Kopecz“, 154/8.

PUMPRLA V., Soupis starých tisků ve fondech Státní vědecké knihovny v Olomouci, 172/27.

PYTLÍČEK M., Nárys hydrologie řeky Bystřice, 171/1. — Zemědělsko-sídelní komplexy střední Moravy, 197/20.

RICHTÁR V. — NEUWIRTH M., Dějiny sadu Zdeňka Nejedlého v Hranicích, 167/12.

RUMLER Z., Výsledky studia doposud nepublikovaných dokladů myšivky horské — *Sicista betulina* (Pallas) 1778 — z Jeseníků a několik poznámek k biologii, ekologii a k okolnostem získání tohoto vzácného savce (Zapodidae, Rodentia, Mammalia), 173/4. — Průzkum hnízdního výskytu ptactva na Olomoucku v roce 1974, 173/12. — Poznámky k výskytu ptactva na některých lokalitách Moravy a Slovenska v hnízdním období 1974, 175/23. — Informativní přehled o současném výskytu obratlovců na Olomoucku (Vertebrata), 191/18. — Základní informace ke studiu ekologie a aktivity netopýrů v přírodě (Mammalia: Chiroptera), 193/1.

-Ri-, Pramen k dějinám zdravotnictví na Hané, 166/24.

ŘÍHA Z., Geologický výzkum čtvrtohorních útvarů moravských úvalů, 151/3. — Čtvrtohorní nerostné suroviny v oblasti Krnova, 151/12. — Geologický průzkum slepenců Moravskoslezských Beskyd, 153/15.

SCHINDLER A., Ještě jednou o varhanách v Nákle, 154/35. — Hillebrantovo varhanní čerpadlo vzduchu, 158/28. — Hudební historie olomouckého orloje, 162/6. — K systémům rozmístění píšťal na varhanách, 186/8. — Zvony ze zrušených olomouckých kostelů, 189/28. — Ještě ke sdělení — Zvony ze zrušených olomouckých kostelů, 194/27. — O varhanách Janu Huvarovi, 200/32.

SLÁDEK R., Nově instalovaná expozice neživé přírody, 157/28. — Nerosty alpských žil v Hrubém Jeseníku, 161/6. — Za nerosty našeho kraje, 179/31.

SLÁDEK R. — ZIMÁK J., Výskyt křemen-barytové žíly s Cu-zrudněním u Maršikova (Hrubý Jeseník), 199/16.

SLÁDEK R. viz MORÁVEK R.

SLAVĚTÍNSKÝ M., O starých zdravotně výchovných spisech z Hané, 152/28. —

Knižní publikace prof. MUDr. M. Matouška, 176/5. — Nezastupitelný podíl olomouckého profesora MUDr. Miloslava Matouška na rozvíjení československo-sovětských lékařských vztahů, 188/1. — Jak prof. J. Havelka přispěl k názorné výuce generace našich lékařů, 190/25. — Václavkova neznámá recenze průkopnické knihy o zdravotnictví SSSR, 190/26. — K historii zdravotně výchovných snah v oblasti TBC na Hané, 190/28. — K historii výuky stomatologů v Olomouci, 190/30. — Významný lékař z Hané, dávný propagátor světského zdravotnictví, 194/21.

SPRINGER J., Hanácký rektor — autor početnice, 164/26.

STARÝ J., *Dasypolia templi* (Thunberg, 1792) na Moravě (Lepidoptera, Noctuidae), 159/3. — Boreoalpinní a alpský prvek ve fauně podčeledi Limoniidae (Tipulidae, Diptera) Jeseníků, 163/21. — Současný stav a perspektivy faunistického výzkumu čeledi Limoniidae v Československu (Diptera), 179/22. — Faunistické poznámky o druzích čeledi Limoniidae (Diptera) z Československa, 199/1.

STROUHAL E., Úvodem k výstavě „Staroegyptské mumie“ v Olomouci, 156/1.

STUNA R., Významné akce k 65. výročí narození prof. MUDr. Františka Gažárka, CSc., rektora Univerzity Palackého, 194/17.

STUNOVÁ E., První zprávy o VŘSR na střední Moravě, 189/1.

SUCHÁNKOVÁ L., Obecní kroniky na okrese Olomouc, 194/1.

SUTORÝ K., Zajímavá lokalita ve Slezských Beskydách, 179/25.

SVÁTEK J., Podíl kroměřížského prostředí na utváření osobnosti Františka Sušila, 156/21. — Dvorského životopisy moravských vědeckých pracovníků, 188/22. — „Holčovice 1377—1977“. Sborník prací k 600. výročí první dochované zmínky o obci, 190/19.

Š., K dějinám tělovýchovy a sportu na Olomoucku, 166/24.

ŠEVČÍK E., K historii československo-sovětských vztahů na Olomoucku a Přerovsku v předmnichovské republice, 170/1.

ŠIMEČEK J., Brouci v epigeonu na pomezí polního a lesního biotopu (Coleoptera), 177/24.

ŠIMKOVÁ A., Vznik a vývoj požární ochrany, 154/33. — Expozice historických hodin ve Šternberku, 174/29. — Alexandr Trusov — osobnost politického a kulturního života Olomouce v období mezi světovými válkami, 182/1. — Kultura mládeže, 182/31.

ŠINDLEROVÁ J., Aktuálnost Mezinárodního dne studentstva, 198/30.

ŠLAPETA V., Paul Engelmann a Jacques Groag, 198/15.

ŠPRINC Z., Volební agitace v roce 1935, 154/11.

ŠULA B., Cestou přátelství, 176/30. — Ekologie zemědělské krajiny, 177/31.

ŠULA B. viz POSPÍŠIL V.

TEPERA A., Kokcidie a plícnivky u kamzíků z hřebenových částí pradědského masivu, 153/24.

TRAPL M., Památky z novějších dějin na Olomoucku, 160/1.

TRŇÁČKOVÁ Z., Eneolitický hrob z Hajan (okr. Brno-venkov), 162/28.

TVRDOŇ F., Oslavy čtyřicetiletého trvání olomouckého ochotnického divadla, 162/46.

UVÍZL M. — CHMELA J. — NOSEK J. — KOŽUCH O. — ERNEK E. — LICHARD M., Přírodní ohniska klíšťového zánětu mozku na Olomoucku, 155/30.

VANČURA J., Výskyt anatasu u Klepáčova v Hrubém Jeseníku, 167/25.

VYSLOUŽIL F., Historické poznámky k boji proti infekčním nemocem na Hané, 191/30.

VYSOUDIL M., Příspěvek ke studiu stržové eroze v oblasti Černé hory, 183/7. — Teplotní a srážkové poměry v Olomouci v roce 1977, 195/1.

WONDRÁK E., Studoval Albrecht z Valštejna v Olomouci?, 160/41.

ZAHRADNÍČKOVÁ D., Karel starší ze Žerotína „Ouřadu olomouckému“, 194/15.

ZAPLETAL J., K litostratigrafii kulmu ve střední části Nízkého Jeseníku, 157/5.

ZAPLETAL V. viz DOHNAL V.

ZAVŘEL H., Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na platanech a topolech, 153/20. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na vrbách, 155/16. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na Moravě I, 157/20. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na Moravě II, 159/5. — Květena vlhkého dolu vážanské cihelny u Kroměříže, 173/23. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na Moravě III, 173/15. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na Moravě IV, 165/19. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na Moravě V, 171/2. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na Moravě VI, 179/10. — Příspěvek k rozšíření minujícího hmyzu na Moravě VII, 181/11.

ZEMÁNKOVÁ J. — POSPÍŠIL V., Mechorosty přírodní rezervace Smrdutá v Hostýnských horách, 185/3.

ZIMÁK J. viz SLÁDEK R.

Přehled obsahu Zpráv KVMO* č. 1—200

- č. 1—67: č. 67, str. 142—152
- č. 68—75: č. 75, str. 137—140
- č. 76—80: č. 80, str. 47—48
- č. 81—92: č. 92, str. 246—248
- č. 93—100: č. 100, str. 23—24
- č. 101—150: č. 150, str. 22—28

*) Název od čísla 197 (přehled předchozích názvů viz Zprávy KVMO č. 198, str. 32)

V. Burian

Vyobrazení na obálce:

1. Rudoarmejci ve Velkém Újezdě 8. května 1945 (z fotografické dokumentace k obecní kronice)

(L. Suchánková — V. Kollmann, Květnové události v obecních kronikách olomouckého okresu)

2. Šternberk, tabáková továrna na začátku 20. století. — Dělnice tabákové továrny z období před 1. světovou válkou.

3. Šternberk, hostinec „Eiskeller“, místo založení KSČ ve Šternberku. — Zakladatel KSČ ve Šternberku Max Tögel s rodinou.

4. Uzavření železnorudného dolu „Otylie“ ve Šternberku roku 1921.

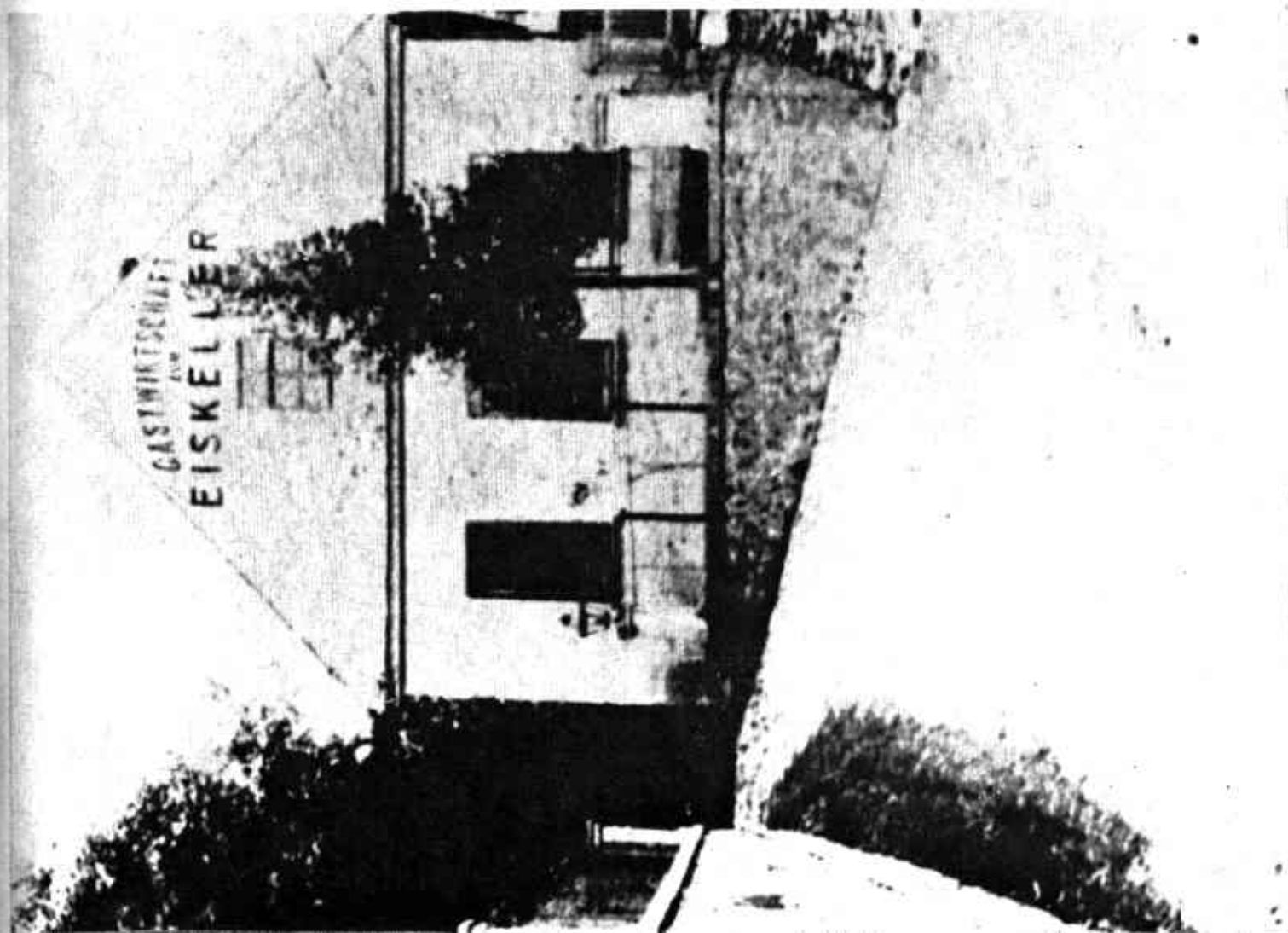
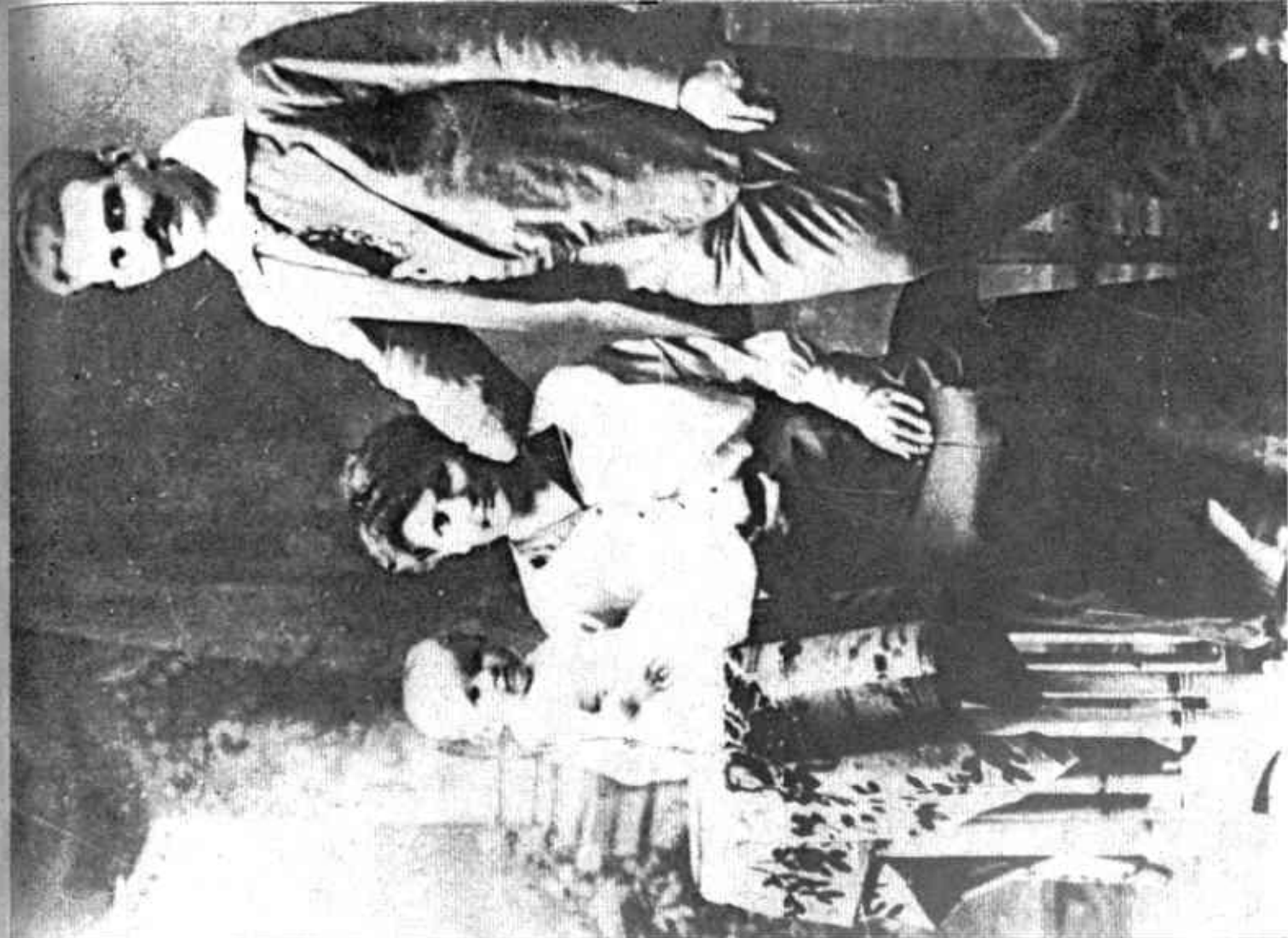
(V. Kollmann — J. Pucek, Audiovizuální regionální pomůcka)

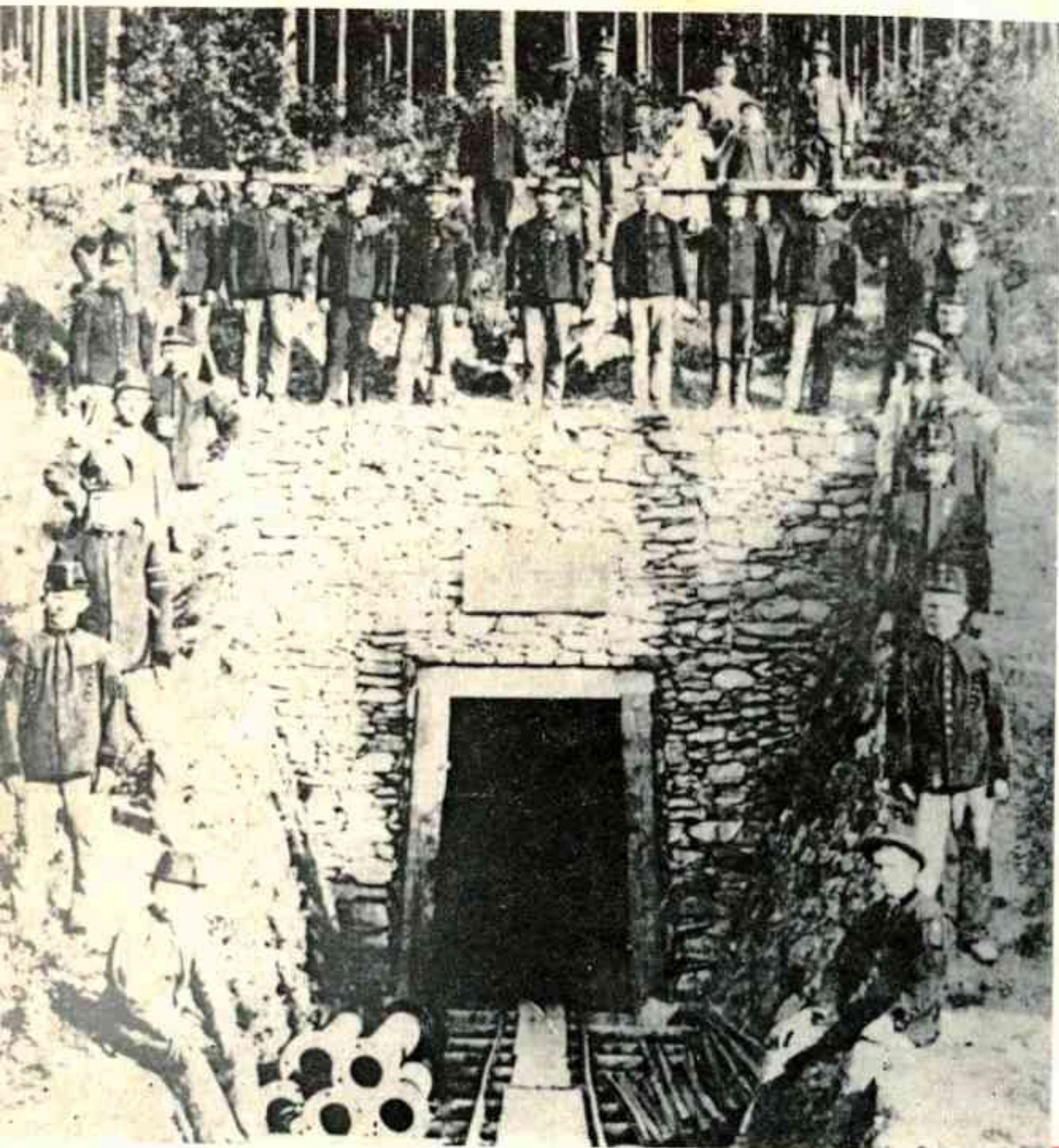
Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci č. 204. Vydalo Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci, náměstí Republiky 5/8. Odpovědný redaktor dr. Bohumil Šula. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod 11, třída Lidových milicí 5, Olomouc

Rukopis odevzdán do tisku 4. prosince 1979.

© Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

Reg. zn. RM 134

OBSAH:

CLÁNKY: L. Suchánková — V. Kollmann, Květnové události v obecních kronikách olomouckého okresu (Příspěvek k 35. výročí osvobození Československa), 1. — V. Kollmann — J. Prucek, Audiovizuální regionální pomůcka, 5. — SDELENÍ: V. Kollmann, Transport z Topolan, 19. — J. Seifert — V. Kollmann, Z fotoarchivu Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, 20. — E. Koukal, Z ediční činnosti přerovského Okresního vlastivědného muzea, 21. — V. Kollmann, K budování kartotéky regionální literatury v KVMO, 23. — V. Burián, Obsah Zpráv Krajského vlastivědného muzea v Olomouci č. 151 — 200, 24.